

$$\begin{array}{r} 35 \\ -12 \\ \hline 23 \end{array}$$

วารสาร

วิชาการ

ปีที่ 18 ฉบับที่ 3

เดือนกรกฎาคม - กันยายน 2558

ISSN : 1513-0096

บทบรรณาธิการ

ปัจจุบัน การศึกษาของไทยกำลังอยู่ในช่วงของการปรับเปลี่ยนเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคและโลก ซึ่งส่งผลต่อคุณลักษณะของคนไทยในศตวรรษที่ 21 จากสภาพดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดนโยบายต่าง ๆ เช่น นโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” นโยบาย “ปีการศึกษา 2558 เป็นปีแห่งการปลดปล่อยนักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้” และ “เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เมื่อเรียนจบ ป.1 ต้องอ่านออกเขียนได้ และมีมาตรการประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม” หรือนโยบายด้านการส่งเสริมการอาชีวศึกษา และเร่งผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาประเทศ เป็นต้น

วารสารวิชาการฉบับนี้จึงนำเสนอ “สรุปการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการตามนโยบายของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (วันที่ 12 กันยายน 2557 – 12 กันยายน 2558)” ซึ่งเป็นโครงการสำคัญ ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2558

วารสารวิชาการฉบับนี้ยังนำเสนอบทความเรื่อง การดำเนินงาน “ขับเคลื่อนนโยบายค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการสู่การปฏิบัติ” ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี มีจิตสำนึกรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประพฤติตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ประเทศ

นอกจากนี้ยังมีบทความอื่น ๆ เช่น “หัวใจพอเพียง” โรงเรียนวังจันทร์วิทยา การบูรณาการทักษะการคิดกับการจัดการเรียนการสอนอ่านและเขียน เสาหาเรื่องราวที่ดี : การนำเสนอผลงานวิชาการสื่อสารและการนำเสนอ กระบวนการสอนอ่านแจกลูกอย่างเป็นระบบ : กุญแจสำคัญของการแก้ไขปัญหาค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ การพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสู่การเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา และการเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารเล่มนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งผู้สนใจทั่วไป ไม่มากก็น้อย แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้า

สารบัญ

2 สรุปการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ
ตามนโยบายของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา
(วันที่ 12 กันยายน 2557 -12 กันยายน 2558)

14 การดำเนินงาน "ขับเคลื่อนนโยบายคำนิยมหลัก
ของคนไทย 12 ประการสู่การปฏิบัติ"
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

20 "หัวใจพอเพียง"
โรงเรียนวังจันทร์วิทยา

30 การบูรณาการทักษะการคิด
กับการจัดการเรียนการสอนอ่านและเขียน :
โรงเรียนประถมศึกษาสังกัด ประเทศสิงคโปร์ (ตอนที่ 2)

48 รูปแบบการพัฒนาโรงเรียน
ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสู่การเรียนรู้
เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

58 กระบวนการสอนอ่านแจกลูกอย่างเป็นระบบ :
กลยุทธ์สำคัญของการแก้ไขปัญหา
อ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้

76 EDUCATION FAIR @ SUCCESS STORY :
เสาะหาเรื่องราวที่ดี
การนำเสนอผลงานวิชาการสื่อสารและการนำเสนอ

90 การเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ

2 | สรุปการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ ตามนโยบายของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (วันที่ 12 กันยายน 2557 – 12 กันยายน 2558)

โดย
กองบรรณาธิการ
วารสารวิชาการ

เมื่อวันพุธที่ 23 ธันวาคม 2558 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี แถลงผลการดำเนินงานของรัฐบาลรอบ 1 ปี (12 กันยายน 2557 – 12 กันยายน 2558) ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล ในส่วนของนโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการนั้น พลอากาศเอกประจิน จั่นตอง รองนายกรัฐมนตรีที่กำกับ ดูแลงานกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้แถลงผลงานด้านการศึกษาในรอบ 1 ปี กองบรรณาธิการวารสารวิชาการจึงขอเสนอสรุปการดำเนินงานของกระทรวง ศึกษาธิการดังกล่าวมาเผยแพร่ เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่าน มีโครงการสำคัญ ได้แก่

1. การปรับลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

นโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” (Moderate Class More Knowledge) เป็นการปรับปรุงโครงสร้างเวลาเรียน แต่ไม่กระทบเนื้อหาหลักที่นักเรียนควรรู้ มีแนวทางการดำเนินการคือ 1) ปรับตารางเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 และ 2) ปรับกระชับหลักสูตรเนื้อหาที่ต้องรู้และควรรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ครูปรับการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม โดยเพิ่มเวลาและโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อเสริมสร้าง ทักษะการเรียนรู้ทุกด้านในรูปแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตร ให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ ตามโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา จนถึงเวลา 14.00 น. หลังจากนั้นจนถึงเวลาเลิกเรียน เป็นช่วงของกิจกรรม ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เริ่มดำเนินการระยะที่ 1 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 มีโรงเรียนนำร่อง 4,100 โรงเรียน ระยะแรกจะเน้นกิจกรรมเสริม สร้างสมอง (Head) คุณธรรมจริยธรรม (Heart) ทักษะ (Hand) และสุขภาพ (Health)

ซึ่งมีทั้งสาระความรู้ นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ และฝึกทักษะ และเรียนอย่างมีความสุข
ซึ่งภายหลังการดำเนินโครงการได้ 3 สัปดาห์ พบว่าผู้ปกครองและนักเรียนมีความ
พึงพอใจในระดับร้อยละ 75

2. การแก้ไขปัญหานักเรียนระดับประถมศึกษาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้

กระทรวงศึกษาธิการกำหนดนโยบาย “ปีการศึกษา 2558 เป็นปีแห่งการปลดปล่อยนักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้” และ “เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เมื่อเรียนจบ ป.1 ต้องอ่านออกเขียนได้ และมีมาตรการประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม” ซึ่งมีการดำเนินการ ได้แก่

การจัดทำโครงการ “พลิกโฉมโรงเรียน ป. 1 อ่านออกเขียนได้ใน 1 ปี ตามแนวทางพัฒนาการทางสมอง” การดำเนินงาน คือ 1) อบรมทางไกลผ่านดาวเทียมด้วยระบบ Distance Learning Television (DLTV) ให้แก่บุคลากรทั้งจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนทั่วประเทศ ประกอบด้วย ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาธิการเขตฯ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนภาษาไทยชั้น ป.1 เพื่อให้มีการรับรู้ ตระหนัก เข้าใจ และพร้อมร่วมมือดำเนินงาน 2) คัดเลือกโรงเรียนแกนนำ ร้อยละ 6 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา รวม 2,022 โรงเรียน 3) อบรมครูทั่วประเทศ จำนวน 400,000 คน ผ่านทางเว็บไซต์ DLIT เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนานักเรียนให้อ่านออกเขียนได้ตามแนวทางพัฒนาการทางสมอง 4) อบรมหลักสูตรการพัฒนาวิทยากรแกนนำ การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวทางพัฒนาการทางสมอง ให้แก่ศึกษานิเทศก์ภาษาไทย และครูผู้สอนภาษาไทยทั่วประเทศ 4) พัฒนาสื่อ/นวัตกรรม และเผยแพร่การสอนภาษาไทยแบบแจกลูกสะกดคำ หนังสือแบบเรียนเร็วใหม่ เล่ม 1 ตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1) และตอนปลาย (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3) แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 ทุกคนทุกโรงเรียน 5) แจกหนังสือคู่มือแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนเร็วใหม่ รายการละ 1 เล่ม แก่ครูผู้สอนทุกโรงเรียน 6) จัดทำระบบการติดตามทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-MES) เป็นรายโรง 7) เก็บข้อมูลด้วยวิธีการประชุมผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อรับทราบสภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ 8) การลงพื้นที่โรงเรียนที่มีนักเรียนที่มีปัญหาการอ่านการเขียน

ร้อยละของนักเรียนที่อ่านไม่ออก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 11.576 (เก็บข้อมูลครั้งที่ 1 เดือนมิถุนายน 2558) ลดลงเหลือร้อยละ 5.616 (เก็บข้อมูลครั้งที่ 2 เดือนกรกฎาคม 2558)

3. การส่งเสริมการอาชีวศึกษา ปรับภาพลักษณ์ และเร่งผลิตและพัฒนา กำลังคนเพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาประเทศ มีการดำเนินการ ได้แก่

3.1 โครงการยกระดับคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยร่วมมือกับ
สถานประกอบการเพื่อร่วมสนับสนุนการจัดการศึกษา นักเรียนที่เรียนจบแล้วประกอบ
อาชีพได้ทันที ซึ่งในปี 2557 – 2558 มีนักเรียนเข้าร่วมโครงการ 43,370 คน และ
สถานประกอบการเข้าร่วม 10,527 แห่ง และจะบูรณาการการทำงานภายในกระทรวง
ศึกษาธิการเพื่อพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของ
ผู้บริหาร ครู อาจารย์ บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการเรียนการสอน
อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และขยายเครือข่ายสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรม
ภาคเกษตรกรรม และภาคธุรกิจบริการ

3.2 โครงการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย
(ทวิศึกษา) เป็นการศึกษาคู่ขนาน 2 ระบบ คือ การศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ
ควบคู่กันไป ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นการสำรวจความถนัดว่านักเรียนมีความ
สนใจวิชาชีพใด ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเมื่อนักเรียนเรียนจบการศึกษาจะได้
รับวุฒิการศึกษา 2 วุฒิ

3.3 การจัดการอาชีวศึกษาให้มีความเป็นเลิศเฉพาะด้าน ในสายวิชาชีพ
ที่ขาดแคลนและเป็นที่ต้องการ เริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ 2558 จำนวน 7 แห่ง
และจะขยายเพิ่มอีก 5 แห่งในปีงบประมาณ 2559

4. การขยายผลโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television : DLTV)

เพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนครู ครูไม่ครบชั้น ครูสอนไม่ตรงสาขาวิชาเอก ในโรงเรียนขนาดเล็ก นับเป็นการเสริมสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ซึ่งในปีการศึกษา 2557 ขยายโครงการไปยังโรงเรียนขนาดเล็กครบทั้ง 15,369 โรงเรียน ซึ่งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็กที่เข้าร่วมโครงการ มีคะแนน O-NET ใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ สุขศึกษาและพลศึกษา วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาต่างประเทศ และการงานอาชีพและเทคโนโลยี มีคะแนนเฉลี่ยรวม ร้อยละ 42.35 โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.05 จากคะแนนเฉลี่ยในปี 2556 ส่วนคะแนนเฉลี่ยรวมของ 8 วิชา ร้อยละ 45.74 โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.93

5. โครงการส่งเสริมการศึกษานอกระบบผ่านทีวีสาธารณะ ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ETV)

เป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาพัฒนาเป็นสื่อช่วยสอนสำหรับครู และเพื่อใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในปี 2558 มีผู้เข้าชมรายการ จำนวน 7,265,558 คน

6. โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน “หนึ่งคน หนึ่งอาชีพ”

เป็นการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น 5 หลักสูตรกลุ่มอาชีพ ได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม ความคิดสร้างสรรค์ พาณิชยกรรมและบริการ และกลุ่มอาชีพเฉพาะทาง

7. การพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

การดำเนินการ ได้แก่ จัดตั้งศูนย์ครูได้ เพื่อเป็นศูนย์รวมที่ตั้งของบ้านพักให้แก่ครูในจังหวัดยะลาและนราธิวาส เพื่อการรักษาความปลอดภัย โครงการ “รินน้ำใจสู่น้องชายใต้ ประจำปี 2558” เพื่อสอนเสริมพิเศษให้ความรู้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยจัดตั้งศูนย์สอนเสริมระดับจังหวัด และระดับอำเภอใน 5 จังหวัด ได้แก่ นราธิวาส ปัตตานี ยะลา สตูล และสงขลา และอบรมพัฒนาครูผู้สอน พัฒนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้มีคุณภาพ จำนวน 15 แห่ง จัดสรรเงินอุดหนุนพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ครูโรงเรียนเอกชน โครงการสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนพื้นที่เสี่ยงภัย โดยจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่สถาบันศึกษาปอเนาะ โครงการแก้ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โครงการพัฒนารูปแบบการใช้อักษรมะลายูยาวีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อให้คนชายแดนใต้ทุกช่วงวัย เพื่อให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพทั้งด้านภาษา การเปิดโลกทัศน์ เกษตรธรรมชาติ กีฬาสายสัมพันธ์ การฝึกอาชีพ การพัฒนาศักยภาพครู พนักงานราชการ และบุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น

8. โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น (โครงการคุรุทายาท)

มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตครูให้ตรงกับสาขาและพื้นที่ที่ขาดแคลน การดำเนินงานโดยคัดเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จากโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย โรงเรียนฐานวิทยาศาสตร์ หรือจากสถานศึกษาอื่นที่มีผลการเรียน 3.00 ขึ้นไป เข้าศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรครู 5 ปี โดยจะได้รับการบรรจุทดแทนอัตราเกษียณตามภูมิลำเนา และการกักยืมเรียนจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา โดยจะเริ่มดำเนินการในปีการศึกษา 2559 วางเป้าหมายผลิตครู จำนวน 45,000 คน ในระยะ 10 ปี

9. การเตรียมความพร้อมรองรับในการเข้าเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน

การดำเนินการ ได้แก่ การกำหนดเป็นยุทธศาสตร์เพื่อขับเคลื่อนการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการใช้เป็นแนวทางดำเนินงาน พัฒนาทักษะการเรียนรู้การสอนด้านภาษาอังกฤษและภาษาประเทศเพื่อนบ้าน ผ่านโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น พัฒนาครูวิทยากรแกนนำการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์เป็นภาษาอังกฤษ พัฒนาครูโครงการสอนภาษาอังกฤษรูปแบบ (English Bilingual Education : EBE) อบรมภาษาเพื่อนบ้านเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเอกชน จัดโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทยกับต่างประเทศ ภายใต้กรอบ University Mobility in Asia and the Pacific (UMAP) พัฒนา กศน. เข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นต้น

ขอขอบคุณ

ภาพประกอบบางส่วน จากสถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *รัฐบาลแถลงผลงานรอบ 1 ปี*. สืบค้นเมื่อ

5 มกราคม 2559, จาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=44094&Key=news_act

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *รายงานผลการดำเนินงานของ*

กระทรวงศึกษาธิการ ตามนโยบายของรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (วันที่ 12 กันยายน 2557 – 30 กันยายน 2558). สืบค้นเมื่อ

5 มกราคม 2559, จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=44096&Key=news20>

14

การดำเนินงาน “ขับเคลื่อนนโยบายค่านิยมหลัก
ของคนไทย 12 ประการสู่การปฏิบัติ”
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดย นางพรพรรณ โชติพิทักษ์วัน
ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาและส่งเสริมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

ตามที่รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง โดยมุ่งสร้างคนในชาติให้มีค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ นับเป็นรากฐานที่สำคัญในการปลูกฝังค่านิยมหรือปลูกจิตสำนึกให้เกิดขึ้นบนพื้นฐานของการสร้างความตระหนักและนำไปเป็นวิถีชีวิต ตลอดจนรักษาหรืออนุรักษ์ได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญและจำเป็นที่เชื่อมโยงสู่คุณภาพผู้เรียนตามกรอบการปฏิรูปการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพคนไทยและการศึกษาไทยให้ทัดเทียมนานาชาติ ซึ่งค่านิยมดังกล่าวสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามนโยบาย และหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงขับเคลื่อนนโยบายค่านิยมหลัก 12 ประการสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญค่านิยมหลัก 12 ประการ และสามารถนำไปสอดแทรกในกระบวนการจัดการเรียนการสอนทุกวิชาได้ โดยเน้นการเรียนการสอนแบบคิดวิเคราะห์ การเรียนผ่านกิจกรรมที่สามารถปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตามค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ

การดำเนินงาน

1. กำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาดำเนินการในการพัฒนาผู้เรียน โดยมีรายละเอียดหลัก ๆ ดังนี้

► ให้สถานศึกษาผนวกค่านิยมหลัก 12 ประการ ในการจัดการเรียนรู้ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม เช่น

- กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีการประกวดเล่าเรื่อง อ่านทำนองเสนาะ ท่องบทอาขยาน คัดลายมือ แต่งเพลง กาพย์ กลอน เป็นต้น

- กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีกิจกรรมการเรียนรู้ตามแหล่งประวัติศาสตร์ ทำโครงการ/โครงการตามแนวพระราชดำริ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

- กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีการประกวดวาดภาพ ร้องเพลงเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีไทย เป็นต้น

► ให้สถานศึกษาปลูกฝังและพัฒนาค่านิยมหลัก 12 ประการให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เน้นการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน จนเกิดเป็นพฤติกรรมที่ยั่งยืน ทั้งนี้ให้มีการพัฒนาในแต่ละระดับชั้น ดังนี้

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 เน้นในด้านการรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (ข้อ 1) ความกตัญญู (ข้อ 3) และการมีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย (ข้อ 8)

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 เน้นในด้านความซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน (ข้อ 2) ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียน (ข้อ 4) และมีความเข้มแข็งทั้งกายใจ (ข้อ 11)

- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 เน้นในด้านรักษาวินัยวัฒนธรรมประเพณีไทย (ข้อ 5) เข้าใจ เรียนรู้ประชาธิปไตยที่ถูกต้อง (ข้อ 7) และปฏิบัติตามพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (ข้อ 9)

- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 เน้นในด้านมีศีลธรรม รักษาความสัตย์ (ข้อ 6) ดำรงตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ข้อ 10) และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม (ข้อ 12)

► กำหนดจุดเน้นในแต่ละระดับชั้น

► กำหนดวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยและศักยภาพผู้เรียน เช่น

- ระดับประถมศึกษาให้เรียนรู้ผ่านบทเพลง นิทาน เหตุการณ์ หรือการ
ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น สถานที่จริงทางประวัติศาสตร์ หน่วยงานตามโครงการ
พระราชดำริ พิพิธภัณฑ์ ฯลฯ

- ระดับมัธยมศึกษา ให้เรียนรู้ผ่านการศึกษาเปรียบเทียบ วิเคราะห์
สังเคราะห์ ชีวประวัติบุคคลสำคัญ บุคคลที่ให้คุณประโยชน์ต่อส่วนรวม หรือเหตุการณ์
สำคัญในอดีตหรือปัจจุบัน เพื่อการพัฒนาการอยู่ร่วมกันในเชิงสร้างสรรค์

► ให้ผู้บริหารสถานศึกษากำกับ ติดตาม นิเทศการดำเนินงานให้บรรลุ
วัตถุประสงค์

► ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาติดตาม นิเทศ และประเมินสถานศึกษา
ที่ดำเนินการเกี่ยวกับค่านิยมหลัก 12 ประการอย่างเป็นรูปธรรม และเกิดประสิทธิผล
ที่ชัดเจน

2. กำหนดรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียน ในเรื่อง
ความเป็นไทย รักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ความเป็น
พลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความปรองดอง
สมานฉันท์ และความมีวินัยในตนเอง เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งทุกสังกัดนำไปจัดการ
เรียนการสอนหน้าที่พลเมืองในทุกระดับชั้นตั้งแต่
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557

3. จัดทำชุดการจัดกิจกรรมสร้างเสริม
คุณลักษณะเด็กปฐมวัยตามค่านิยมหลักของ
คนไทย 12 ประการ ฉบับครูผู้สอน และฉบับผู้ปกครอง
พร้อมทั้งจัดทำเป็น e-Book แจกให้เขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาทุกเขต เพื่ออบรมพัฒนา
พ่อแม่ผู้ปกครองปฐมวัยของโรงเรียนที่เปิดสอน
ระดับปฐมวัย

4. จัดทำแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ที่เชื่อมโยงกับการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร

5. จัดงาน “มิติใหม่การศึกษา เดินหน้าประเทศไทย” วันที่ 21 – 22 พฤษภาคม 2558 ณ กระทรวงศึกษาธิการ โซน 1 การพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน : ค่านิยมหลักของ คนไทย 12 ประการ

20 “หัวใจพอเพียง” โรงเรียนวังจันทร์วิทยา

โดย นางสมัชญา พุดพ่อง
รองผู้อำนวยการ โรงเรียนวังจันทร์วิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนชาวไทยในทุก ระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหาร ประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะด้านการศึกษาซึ่งเป็นรากฐานในการ สร้างทรัพยากรมนุษย์ของชาติให้มีคุณภาพ ด้วยหลักการนี้เองโรงเรียนวังจันทร์วิทยา ได้ตระหนักถึงความสำคัญและได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนให้มีความพอเพียง

โรงเรียนวังจันทร์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 มีนักเรียนจำนวน 1,620 คน ครู 80 คน และผู้บริหาร 4 คน ในด้านกระบวนการเรียนการสอนโรงเรียนวังจันทร์วิทยาได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการกับหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพด้านวิชาการ ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และมีคุณธรรม สอดคล้องตามเจตนารมณ์และความมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคน “ดี เก่ง และมีความสุข” และใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

นวัตกรรม “หัวใจพอเพียง”

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการ

วางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน จากหลักการดังกล่าวนั้นคณะผู้บริหาร ครู และชุมชนได้ร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์และออกแบบวิธีการสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่นักเรียน โดยได้สร้างเป็นนวัตกรรมด้านวิธีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตที่เรียกว่า “หัวใจพอเพียง”

หัวใจพอเพียง หมายถึง การมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านความพอเพียงตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เกิดจากการปลูกฝังโดยการใช้หลักปรัชญา 3 ห่วง 2 เงื่อนไข มาบูรณาการกับกิจกรรมการอภิปรายความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและการประยุกต์ความคิด เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต หรือคำถาม R-C-A ตามจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งโรงเรียนได้นำมาออกแบบเป็นแนวทางการปฏิบัติได้ 3 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 R (Reflect)

คือการสะท้อนคิด ถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข

ขั้นที่ 2 C (Connect)

คือการเชื่อมโยงประสบการณ์ ความรู้เดิมที่มี เพื่อที่จะดำเนินการใด ๆ

ขั้นที่ 3 A (Apply)

คือการปรับใช้ สิ่งที่จะเกิดจากการคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บูรณาการกับความรู้ และประสบการณ์ เกิดเป็นแนวทางหรือวิธีการปฏิบัติ

การมีหัวใจพอเพียงจะเป็นคุณลักษณะที่บ่งชี้ถึงพฤติกรรมความพอเพียง 3 แบบที่จะเกิดขึ้นในตัวนักเรียนที่เรียกว่า “3 ห่วงหัวใจพอเพียง” ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวจะเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิต

3 ห่วงหัวใจพอเพียง

3 ห่วงหัวใจพอเพียง หมายถึง พฤติกรรมด้านความพอเพียงที่เกิดขึ้นในตัวนักเรียนซึ่งจะแสดงพฤติกรรม 3 แบบ ที่เรียกว่า “3 ห่วงหัวใจพอเพียง” ได้แก่

1. ห่วงหัวใจตน หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติตน การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดความสุขต่อตนเอง

2. ห่วงหัวใจเรา หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติต่อครอบครัวญาติพี่น้อง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ครอบครัวอบอุ่น และมีความสุข ซึ่งครอบครัวถือเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดของสังคม

3. ห่วงหัวใจเขา หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติต่อเพื่อน เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน ชุมชน สังคม การรู้จักบทบาทและหน้าที่ของการเป็นพลเมืองที่ดี ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สังคมหรือชุมชนเป็นสุข

ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง

“หัวใจพอเพียง” ของโรงเรียนวังจันทร์วิทยาเป็นนวัตกรรมในการพัฒนาและปฏิรูปโรงเรียนในทุกมิติ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน ด้านการดำเนินชีวิตของผู้บริหาร ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ส่งผลให้โรงเรียนได้ผ่านการประเมินคัดกรองสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียนวังจันทร์วิทยาได้ระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วน และได้มุ่งมั่น พยายาม ศึกษา ค้นคว้า องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และประสบการณ์จากปราชญ์ท้องถิ่น ขับเคลื่อน สร้างฐานการเรียนรู้ให้เป็นแหล่งเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เพื่อเป้าหมายในการสร้างฐานการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดแนวทางตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนี้ “เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคง ได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็มและลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป”

จากพระราชดำรัสดังกล่าวจึงเป็นแนวทางการพัฒนาโรงเรียนวังจันทร์วิทยาให้เป็นศูนย์แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นผลการดำเนินงาน 2 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับ Output หมายถึง ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาเพื่อให้โรงเรียนเป็นสถานศึกษาแบบพอเพียง โดยได้จัดทำฐานการเรียนรู้ กิจกรรมการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในทุกมิติ 2) ระดับ Outcome หมายถึง ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในตัวนักเรียนคือการมี “หัวใจพอเพียง” ที่เป็นคุณลักษณะ ในด้านความพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

โรงเรียนวังจันทร์วิทยาได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริงก่อให้เกิดการสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงในตัวนักเรียนที่เรียกว่า “หัวใจพอเพียง” ซึ่งนักเรียนจะแสดงพฤติกรรมด้านความพอเพียง คือ 3 ห่วงหัวใจพอเพียง ได้แก่ 1) ห่วงหัวใจตน 2) ห่วงหัวใจเรา และ 3) ห่วงหัวใจเขา ซึ่งพฤติกรรมทั้ง 3 แบบ นี้จะทำให้นักเรียนดำเนินชีวิตตามแนววิถีแห่งความพอเพียงได้อย่างเป็นสุขและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2553).

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2554).

การเสริมสร้าง “ทักษะชีวิต” ตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ระดับประถมศึกษา – มัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ถวัลย์ มาตจรัส. (2548). คู่มือความคิดสร้างสรรค์ในการจัดทำนวัตกรรม

การศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ธารอักษร

ทีศนา แคมมณี. (2558). ถอดรหัสปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การ

สอนกระบวนการคิด. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย

อุทุมพร จามรมาน. (2549). วิธีวิทยาการประเมินศาสตร์แห่งคุณค่า.

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

30

การบูรณาการทักษะการคิด
กับการจัดการเรียนการสอนอ่านและเขียน :
โรงเรียนประถมศึกษาซังคัต ประเทศสิงคโปร์ (ตอนที่ 2)

โดย นางสาวอังคณา พิวกุลชัย
นักวิชาการศึกษา
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

จากฉบับที่แล้วผู้เขียนได้นำเสนอเกี่ยวกับความจำเป็น แนวคิด และกระบวนการดำเนินงานที่โรงเรียนประถมศึกษาชังคัต (Changkat Primary School) ประเทศสิงคโปร์ นำมาใช้ในการบูรณาการทักษะการคิดกับการจัดการเรียนการสอนอ่านและเขียน ในฉบับนี้ผู้เขียนขอนำเสนอ การปูพื้นฐานแนวคิดและพฤติกรรมเบื้องต้นที่ส่งเสริมทักษะและพฤติกรรมการคิดในชั้นเรียนวิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ผู้เขียนได้รับจากการสังเกตการสอนในชั้นเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาชังคัต ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 เหตุผลที่สังเกตการเรียนการสอนในหมวดวิชาภาษาอังกฤษเนื่องจากสามารถเข้าใจได้ดีกว่าในวิชาภาษาท้องถิ่น และโรงเรียนเริ่มต้นโปรแกรมการคิด (Thinking programme) ที่หมวดภาษาอังกฤษก่อน โดยจุดเริ่มต้นที่ถือเป็นจุดเด่นของโรงเรียนคือบูรณาการทักษะการคิดเข้ากับวิชาอ่านจับใจความในหมวดภาษาอังกฤษ ซึ่งจะได้นำกล่าวถึงในฉบับต่อไป

การปูพื้นฐานแนวคิดและพฤติกรรมเบื้องต้นที่ส่งเสริมทักษะและพฤติกรรมการคิด

การสังเกตการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นการปูพื้นฐานแนวคิดและพฤติกรรมเบื้องต้นที่ส่งเสริมทักษะและพฤติกรรมการคิดโดยบูรณาการกับวิชาภาษาอังกฤษ ในชั้นเรียนนี้ครูประจำชั้นสอนอ่านจากหนังสือเล่มใหญ่ (Big Book) เป็นการสอนแบบรวมชั้นครูให้นักเรียนนั่งกับพื้นรวมกันหน้าชั้นเรียนเพื่ออ่านหนังสือเล่มใหญ่ร่วมกัน โดยครูบอก

ให้นักเรียนอ่านออกเสียงตามเนื้อหาในหนังสือพร้อมกันทั้งชั้น เรื่องที่อ่านเป็นเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ที่อยู่ในป่า (ลิงอูรังอุตัง) ระหว่างที่อ่านนั้นเมื่อนักเรียนอ่านจบประโยคหรือตอน ครูจะตั้งคำถามจากคำศัพท์ในเรื่อง เช่น คำศัพท์คำนี้หมายความว่าอย่างไร ตลอดจนตั้งคำถามเกี่ยวกับลักษณะของสัตว์ในภาพและเชื่อมโยงไปถึงถิ่นที่อยู่ อาหารที่กิน และได้เรียนหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับสุขศึกษาในวิชานี้ด้วย ซึ่งนักเรียนได้คิดวิเคราะห์ตลอดเวลาในชั้นเรียน วิธีการนี้นอกจากนักเรียนจะสามารถอ่านออกเสียงได้คล่องแคล่วถูกต้องแล้ว ยังเข้าใจคำศัพท์และความหมายของเรื่องที่อ่านอย่างลึกซึ้ง และมีความรู้เชื่อมโยงไปถึงวิชาอื่น ๆ อีกด้วย

เมื่ออ่านจบทั้งเรื่องและผ่านกระบวนการตั้งคำถามระหว่างอ่านแต่ละประโยค/ตอนแล้ว ครูจะให้นักเรียนอ่านซ้ำพร้อมกันทั้งชั้นอีกครั้งหนึ่ง และตอบคำถามท้ายเรื่อง เมื่อคำตอบของนักเรียนยังไม่ถูกต้อง ครูจะมีวิธีการถามทำให้เกิดความกระจ่างที่นำไปสู่คำตอบที่ถูกต้อง เช่น “คำว่าลิง (monkey) เป็นคำกว้าง ๆ นักเรียนช่วยชี้เฉพาะลงไปในหน่อยได้ไหม” ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้คิดและสื่อสารความคิดออกมาอย่างชัดเจนและถูกต้อง (ทักษะการคิดและการสื่อสารด้วยความชัดเจนและถูกต้องหรือ Thinking and Communicating with Clarity and Precision ตามแนวคิด ‘นิสัยแห่งการคิด’ หรือ Habits of Mind)

สิ่งที่สังเกตพบ

1. ในการสอนวิชาภาษาอังกฤษในชั่วโมงเรียนนี้ยังไม่เห็นการบูรณาการในการปูพื้นฐานแนวคิดและพฤติกรรมที่ส่งเสริมทักษะและพฤติกรรมความคิดตามหลักการ ‘นิสัยแห่งการคิด’ (Habits of Mind) ที่ชัดเจนนัก โดยที่อาจมีการบูรณาการไปแล้วในชั่วโมงเรียนก่อนหน้านี้หรือในชั่วโมงเรียนอื่น ๆ

2. ร่องรอยหลักฐานอื่นที่พบด้านการปูพื้นฐานแนวคิดและพฤติกรรมที่ส่งเสริมทักษะและพฤติกรรมความคิด คือ การนำคุณลักษณะที่โรงเรียนวิเคราะห์ว่าเป็นทัศนคติ (attitude habits) ที่เป็นพื้นฐานในการส่งเสริมทักษะหรือคุณลักษณะการคิด (thinking habits) ได้แก่ ความคงทน (Persisting) และการจัดการความหุนหันใจเร็ว (Managing Impulsivity) มาติดไว้ในห้องเรียน ในส่วนของคุณลักษณะด้านความคงทน (Persisting) เป็นผลงานนักเรียนติดไว้เหนือไวท์บอร์ดหน้าห้องเรียน ส่วนคุณลักษณะด้านการจัดการความหุนหันใจเร็ว จัดทำเป็นภาพไฟฉายจรดติดข้างไวท์บอร์ดหน้าห้องเรียน โดยใช้สีแดงหมายถึงหยุด สงบและคิดก่อนทำ (Stop) สีเหลืองหมายถึงคิดหาคำตอบ (Think) และสีเขียวหมายถึงคิดหาคำตอบและพยายามหาทางเลือกที่ดีที่สุด (Do) ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้หยุดคิดพิจารณาก่อนลงมือทำอะไรและมีอารมณ์สงบเมื่อพบความเครียดหรือสิ่งท้าทาย

3. ในส่วนของการจัดชั้นเรียนนั้นมีการตกแต่งห้องเรียนด้วยผลงานของนักเรียน ซึ่งวิธีการนี้ช่วยสนับสนุนให้นักเรียนเกิดความภูมิใจและเคารพตนเอง ผลงานนักเรียนที่นำมาตกแต่งชั้นเรียนนั้นนำมาติดอย่างมีความหมาย มีหัวข้อ (theme) ผลงานตามหัวข้อเดียวกันนำมาติดไว้ด้วยกันเป็นกลุ่ม ๆ

4. นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างกระตือรือร้นตลอดชั่วโมงการเรียน ซึ่งสืบเนื่องจากวิธีการสอนของครูที่ตั้งคำถามที่จุดประกายให้นักเรียนได้คิดตลอดเวลา

5. มีมุมหนังสืออยู่ในห้องเรียน

การสังเกตการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ในห้องเรียนนี้สังเกตพบว่าการบูรณาการรูปแบบการเรียนรู้ ทั้ง 3 ด้าน คือ การเห็น การได้ยิน และการเคลื่อนไหว เข้ากับแนวคิด ‘นิสัยแห่งการคิด’ (Habits of Mind) ในส่วนของคุณลักษณะที่เป็นทัศนคติ (attitude habits) ที่เป็นพื้นฐานในการส่งเสริมทักษะหรือคุณลักษณะการคิด (thinking habits) ได้แก่ ความคงทน (Persisting) และการจัดการความหุนหันใจเร็ว (Managing Impulsivity) ซึ่งนักเรียนจะเข้าใจทั้งเรื่องที่อ่าน รู้จักคำศัพท์ สะกดคำได้ ตลอดจนได้เรียนรู้และจดจำกระบวนการคิดและเครื่องมือในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

กระบวนการและเนื้อหาที่สอน

เริ่มต้นชั่วโมงเรียนด้วยการที่ครูแจกใบงานและบอกคำ/ประโยคภาษาอังกฤษ จากคำ/ประโยคเหล่านั้นให้นักเรียนวาดภาพและระบายสีให้ตรงตามความหมายของ คำและประโยคที่ได้ฟัง ในช่วงนี้ครูให้นักเรียนนั่งทำงานที่โต๊ะเรียน โดยนั่งเป็นกลุ่ม 3 - 4 คน

ครูให้คำชี้แนะ ถามคำถามนำ
เพื่อชี้แนะให้นักเรียนคิด

นักเรียนร่วมกัน
สรุปหาคำตอบ

จากนั้นเป็นขั้นตอนการสะท้อนกลับผลงานของนักเรียนโดยให้นักเรียนมานั่งที่พื้นรวมกันหน้าชั้นเรียนและเฉลยคำตอบโดยนำเสนอชิ้นงานของนักเรียน โดยเฉพาะชิ้นที่ครูพบสิ่งที่จะเป็นข้อสังเกตพิเศษพร้อมทั้งให้คำชี้แนะโดยให้นักเรียนได้ฟังพร้อมกันทั้งชั้น และนักเรียนร่วมกันสรุปหาคำตอบโดยมีครูเป็นผู้ถามคำถามนำเพื่อชี้แนะให้นักเรียนได้คิดจนนำไปสู่คำตอบที่ถูกต้อง

นักเรียนจะอย่างไร
หากไม่เข้าใจสิ่งที่อ่าน

นักเรียนจะเลิกอ่าน
เลยไหม

จากนั้นเป็นขั้นตอนการบูรณาการทักษะ/พฤติกรรมความคิดจากแนวคิด ‘นิสัยแห่งการคิด’ (Habits of Mind) เข้ากับการสอน ในช่วงนี้เป็นการสอนให้นักเรียนอ่านประโยคและทำความเข้าใจประโยคที่อ่าน ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบเพื่อให้นักเรียนได้คิดและมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน คำถามนี้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่เป็นทัศนคติในด้านความคงทน (Persisting) โดยถามว่า “นักเรียนจะอย่างไรหากไม่เข้าใจสิ่งที่อ่าน” “นักเรียนจะเลิกอ่านเลยไหม”

จะมีวิธีทำอย่างไรบ้างนะ
หากไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน

ควรค้นหาวิธีใหม่ๆ
เพื่อพยายามอ่านเรื่อง
ให้เข้าใจนะ

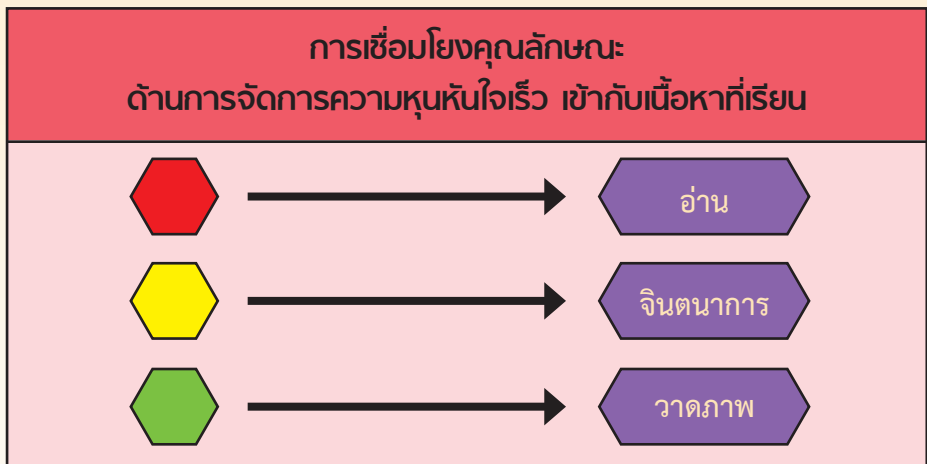
ในขั้นตอนนี้ครูปลูกฝังคุณลักษณะด้านการจัดการความหุนหันใจเร็ว (Managing Impulsivity) ให้กับนักเรียนในลักษณะที่ค่อนข้างเป็นไปในทางกายภาพคือให้นักเรียนนำมือไว้บนศีรษะขณะหยุดคิด แล้วจากนั้นจึงให้นักเรียนได้ยกมือตอบคำถาม จากนั้นครูสรุปว่านักเรียนควรหยุดคิดและตั้งคำถามกับตนเองว่าจะมีวิธีทำอย่างไรหากไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน และควรค้นหาวิธีใหม่ๆ ในการพยายามอ่านเรื่องให้เข้าใจ จากนั้นสอนเทคนิคการทำความเข้าใจประโยค/เรื่องที่อ่าน โดยให้ค้นหาคำสำคัญ (key word)

จากนั้นครูนำกลยุทธ์ หยุด (Stop) คิด (Think) ทำ (Do) ในรูปของสัญญาณจราจรมาใช้สอน สีแดงหมายถึงหยุด (Stop) สีเหลืองหมายถึงคิด (Think) และสีเขียวหมายถึงทำ (Do) และอธิบายให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำแต่ละคำ

กลยุทธ์ที่ใช้อธิบายความหมาย คุณลักษณะด้านการจัดการความหุนหันใจเร็ว (Managing Impulsivity)	
หยุด (Stop) 	สงบและยืนหยัดในสิ่งที่ทำอยู่ ไม่เลิกการกระทำนั้น - มองหาคำสำคัญ (key word) - ชีตเส้นใต้คำสำคัญขณะอ่าน
คิด (Think) 	ทำให้เกิดความเข้าใจชัดเจน เนื่องจากในขณะที่สมองกำลังทำงาน (คิด) นั้น ก็เป็นการพูดกับตัวเองอยู่ (talking to itself) สิ่งที่นักเรียนควรทำขณะหยุดและคิด ได้แก่ - วาดภาพขึ้นในใจ - คิดว่ามีสิ่งใดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่านที่นักเรียนรู้อยู่แล้ว (ความรู้/ข้อมูลเดิม) - ถามคำถาม เช่น “ฉันจะอย่างไร” “มีใครที่จะช่วยฉันได้บ้าง”
ทำ (Do) 	ลงมือทำ หาคำตอบและพยายามหาทางเลือกที่ดีที่สุด

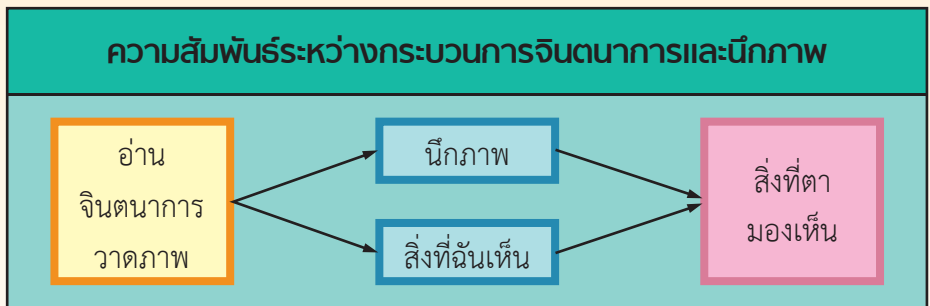
ตลอดจนกระบวนการที่เกี่ยวข้องเนื่อง ดังนี้ 1) คำว่า ‘หยุด’ หมายถึง สงบและ
เย็นหัดในสิ่งที่ทำอยู่ ไม่เลิกการกระทำนั้น 2) คำว่า ‘คิด’ นั้นเมื่อนักเรียนได้หยุด
และคิดจะทำให้เกิดความเข้าใจชัดเจน เนื่องจากในขณะที่สมองกำลังทำงาน (คิด) นั้น
ก็เป็นการพูดกับตัวเองอยู่ (talking to itself) และอธิบายเพิ่มเติมว่าในขณะที่นักเรียน
หยุดคิดนั้นให้นักเรียน วาดภาพขึ้นในใจ (imagine/visualize) พูดกับตนเองโดยคิดว่า
มีสิ่งใดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่านที่นักเรียนรู้อยู่แล้ว (ความรู้/ข้อมูลเดิม) และถามคำถาม
เช่น “ฉันจะอย่างไร” “มีใครที่จะช่วยฉันได้บ้าง” เป็นต้น 3) คำว่า ‘ทำ’ หมายถึง
ลงมือทำ หาคำตอบและพยายามหาทางเลือกที่ดีที่สุด

การเชื่อมโยงคุณลักษณะด้านการจัดการความหุนหันใจเร็ว เข้ากับเนื้อหาที่เรียน
ที่เรียน

ครูอธิบายกระบวนการจินตนาการ (imagine) และนึกภาพ (visualize) เชื่อมโยงกับเนื้อหาที่สอน ดังนี้ 1) ในขณะที่นักเรียนอ่านประโยคหรือข้อความให้มองหาคำสำคัญ (key word) และขีดเส้นใต้คำสำคัญ 2) ในขณะที่อ่านให้นึกภาพขึ้นในใจด้วย เพื่อช่วยให้เข้าใจและจำได้ 3) จากนั้นวาดภาพจากที่จินตนาการไว้ในใจออกมา

จากนั้นนักเรียนกลับไปนั่งเป็นกลุ่มเหมือนเดิมและทำงานในใบงานที่ครูให้ ซึ่งในใบงานมีประโยคภาษาอังกฤษและให้นักเรียนวาดภาพให้ตรงกับประโยคที่อ่าน ในขั้นตอนนี้ก็นำความรู้ที่ครูสอนข้างต้นมาประยุกต์ใช้ในการทำงานตามใบงานที่ได้รับมอบหมาย โดยสามารถปรึกษาเพื่อนในกลุ่มได้ รวมทั้งซักถามแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เช่น ถามเพื่อนว่าทำไมจึงทำแบบนี้ ทำไมจึงระบายสีนี้ เป็นต้น ในท้ายชั่วโมงเรียนครูสรุปหัวข้อที่สอนทั้งหมดอีกครั้งเพื่อเน้นย้ำให้นักเรียนจดจำว่าได้เรียนเรื่องอะไรไปบ้าง

สิ่งที่สังเกตพบ

1. จากการสังเกตการสอนในห้องเรียนนี้พบว่ามีการบูรณาการในด้านการปูพื้นฐานแนวคิดและพฤติกรรมที่ส่งเสริมทักษะและพฤติกรรมการคิดตามหลักการ ‘นิสัยแห่งการคิด’ (Habits of Mind) เข้ากับการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจนตลอดชั่วโมงเรียน นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษ ได้แก่ คำศัพท์ การสะกดคำ การทำความเข้าใจความหมายของประโยค/เรื่องที่อ่าน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลวิธีการเรียนรู้เพื่อเรียน (Learning to learn) หรือเครื่องมือในการเรียนรู้และวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง

2. ครูปลูกฝังคุณลักษณะด้านการจัดการความหุนหันใจเร็ว (Managing Impulsivity) ให้กับนักเรียนในลักษณะที่ค่อนข้างเป็นไปในทางกายภาพคือให้นักเรียนนำมือไว้บนศีรษะขณะหยุดคิด ซึ่งเหมาะสมกับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื่องจากเป็นไปในด้านรูปธรรมมากกว่านามธรรมที่จะเหมาะสมกับนักเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น

3. นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างกระตือรือร้น ตลอดชั่วโมงการเรียน เนื่องจากครูได้ตั้งคำถามที่จุดประกายให้นักเรียนได้คิดตลอดเวลา

4. ครูสอนให้นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างเป็นขั้นตอน สอนโดยใช้แผนภูมิง่าย ๆ คล้ายสูตรคณิตศาสตร์ให้นักเรียนจดจำได้ง่าย เช่น หยุด-คิด-ทำ หรือ อ่าน-จินตนาการ-วาดภาพ เป็นต้น อีกทั้งยังไม่เพียงแต่สั่งให้นักเรียนทำตาม แต่ได้อธิบายให้นักเรียนเข้าใจสาเหตุที่ทำและผลที่จะได้รับด้วยถ้อยคำง่าย ๆ เช่น “การคิดจะทำให้เกิดความเข้าใจชัดเจน เนื่องจากในขณะที่สมองกำลังทำงาน (คิด) นั้น ก็เป็นการพูดกับตัวเองอยู่” หรือ “ในขณะที่นักเรียนอ่านให้นักภาพขึ้นในใจด้วย เพื่อช่วยให้เข้าใจและจำได้” เป็นต้น

5. นักเรียนได้เปลี่ยนอิริยาบถและความกระตือรือร้นในขณะที่เรียนตลอดชั่วโมงการเรียน เนื่องจากครูจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่ผสมผสานให้ได้ใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ได้แก่ อ่าน (การเห็น) ชีตเส้นใต้คำสำคัญ (การเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อ) จินตนาการและนึกภาพในใจ ปรีक्षाแลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อน (การฟัง) และวาดภาพจากที่จินตนาการไว้ในใจ (การเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อ) ซึ่งถือได้ว่าเป็นการผสมผสานกระบวนการทำงานของระบบประสาทรับรู้และการเรียนรู้เข้าด้วยกัน

6. ร่องรอยหลักฐานอื่นที่พบด้านการปูพื้นฐานแนวคิดและพฤติกรรมที่ส่งเสริมทักษะและพฤติกรรมความคิด คือ การนำคุณลักษณะที่โรงเรียนวิเคราะห์ว่าเป็นทัศนคติ (attitude habits) ที่เป็นพื้นฐานในการส่งเสริมทักษะหรือคุณลักษณะการคิด (thinking habits) ได้แก่ ความคงทน (Persisting) และการจัดการความหุนหันใจเร็ว (Managing Impulsivity) มาติดไว้ในห้องเรียน โดยจัดทำเป็นภาพไฟรจากร ใช้สีไฟรจากรแทนความหมายคุณลักษณะ และนำไปติดไว้ที่ด้านในประตูห้องเรียน

7. มีมุมหนังสืออยู่ในห้องเรียน

8. ในส่วนของการจัดชั้นเรียนนั้นมีการตกแต่งห้องเรียนด้วยผลงานของนักเรียนซึ่งวิธีการนี้ช่วยสนับสนุนให้นักเรียนเกิดความภูมิใจและเคารพตนเอง (self-esteem) ผลงานนักเรียนที่นำมาตกแต่งชั้นเรียนนั้นนำมาติดอย่างมีความหมาย มีหัวข้อ (theme) ผลงานตามหัวข้อเดียวกันนำมาติดไว้ด้วยกันเป็นกลุ่ม ๆ เช่นเดียวกับห้องเรียนแรก

เอกสารอ้างอิง

Changkat Primary School. (2008). *Changkat Primary School : TLLM Prototype*. [Brochure].

Costa, A and Kallick, B. (2000). *Habits of Mind: A Developmental Series*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

Ministry of Education, Singapore. (2008). *More Support for School's "Teach Less, Learn More" Initiatives*. Retrieved August 15, 2015, from <http://www.moe.gov.sg/media/press/2008/01/more-support-for-schools-teach.php>

48

รูปแบบการพัฒนาโรงเรียน
ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสู่การเรียนรู้
เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

โดย นายวิฑูรย์ ชังโต
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 มีเป้าประสงค์
ในการดำเนินงานส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดดำเนินงาน
พัฒนา ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้แก่นักเรียนอย่างเป็นระบบ และมีคุณภาพ และ
เล็งเห็นความสำคัญของการอ่านของนักเรียน ที่การอ่านสามารถยกระดับคุณภาพการ
ศึกษา ช่วยพัฒนานักเรียนให้เรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้
ต่าง ๆ สูงขึ้น โดยให้ชุมชนและองค์กรเอกชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
จัดให้มีการจัดกิจกรรมบูรณาการสู่ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และดำเนินงานส่งเสริมนิสัย
รักการอ่านในรูปแบบต่าง ๆ เช่น อบรมเชิงปฏิบัติการผลิตสื่อส่งเสริมการอ่าน การเขียน
อบรมสัมมนาครูบรรณารักษ์ ศึกษาดูงานห้องสมุดมีชีวิต จัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน
คัดเลือกผู้บริหาร ครู นักเรียน รักการอ่าน และห้องสมุดมีชีวิตดีเยี่ยม

เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่ง
ดำเนินงานพัฒนาส่งเสริม
นิสัยรักการอ่าน ให้แก่นักเรียน
อย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ

รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

แผนภาพที่ 1 ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ได้สร้างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสู่การเรียนรู้ โดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จ 4 ด้าน ได้แก่

1. กำหนดนโยบาย
2. สร้างเครือข่ายความร่วมมือ
3. พัฒนาและส่งเสริมสนับสนุน
4. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์และขยายผลการดำเนินงาน

กำหนดนโยบายขับเคลื่อนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

- ปลูกฝังนิสัยรักการอ่านแก่นักเรียนทุกคน โดยทุกภาคส่วนช่วยเหลือร่วมมือในการจัดกิจกรรมพัฒนาการอ่านการเขียน
- ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรให้ตระหนักถึงความสำคัญของการอ่าน และเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนทุกระดับชั้น

- ส่งเสริมสนับสนุนการผลิตสื่อและนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายที่บูรณาการสู่การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โดยให้สถานศึกษามีสื่อที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอสำหรับให้นักเรียนได้เรียนรู้
- พัฒนาห้องสมุดให้มีชีวิตเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตามมาตรฐาน
- เสนอแนะกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและกิจกรรมห้องสมุดที่หลากหลายให้ครูบรรณารักษ์และครูที่รับผิดชอบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน นำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างนิสัยรักการอ่านแก่นักเรียนในโรงเรียนของตนเอง
- สร้างเครือข่ายโรงเรียนรักการอ่านและห้องสมุดมีชีวิต
- นิเทศติดตามการดำเนินงาน และช่วยเหลือร่วมมืออย่างต่อเนื่อง

สร้างเครือข่ายความร่วมมือ

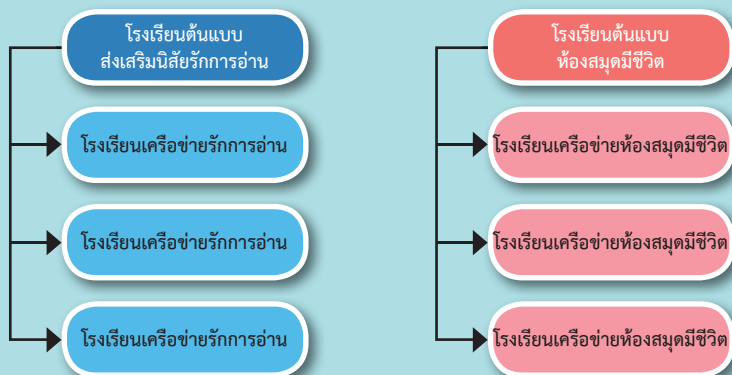
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 มีการสร้างเครือข่ายส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนทั้งในด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่านและสร้างแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดนโยบายให้ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จัดการเรียนการสอนโดยใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ และบูรณาการการอ่านกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อยุ่่มเน้นให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ดังนี้

แผนภาพเครือข่ายส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา และยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากร โรงเรียน หน่วยงานที่มีผลการปฏิบัติที่ดีด้านการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและพัฒนาห้องสมุด
- เครือข่ายชุมชน องค์กรหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น มหาวิทยาลัย มูลนิธิ บริษัท วัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมแรงร่วมใจให้การสนับสนุน
- โรงเรียนต้นแบบและเครือข่ายส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตเป็นแกนนำในการพัฒนาและขยายผลการดำเนินงาน

เครือข่ายโรงเรียนส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและห้องสมุดมีชีวิต

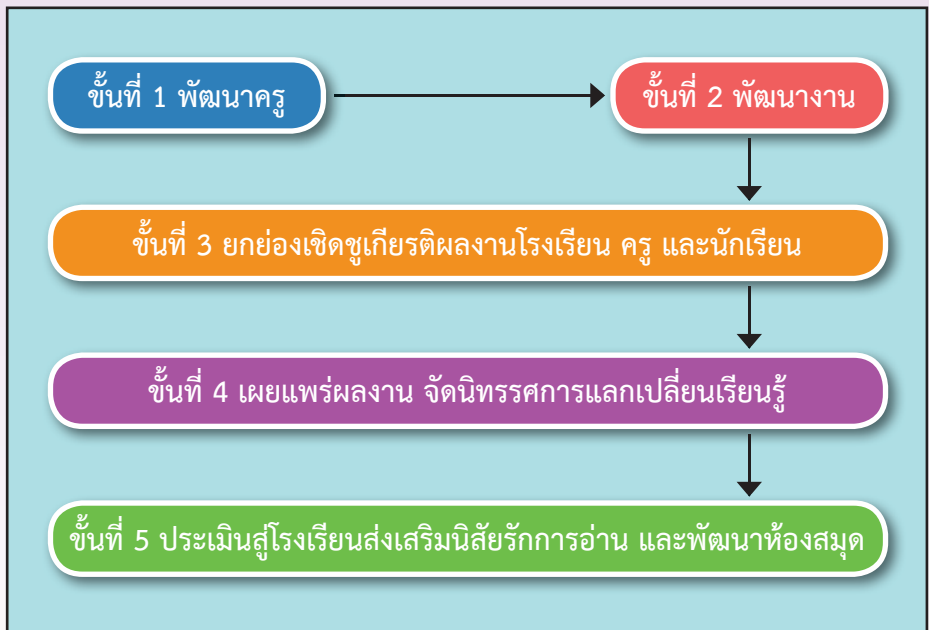
เครือข่ายชุมชน หน่วยงาน องค์กร สนับสนุนรักการอ่าน/ห้องสมุด

พัฒนาและส่งเสริมสนับสนุน

ในการพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ได้ดำเนินการ 5 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) ขั้นที่ 1 การพัฒนาครู
- 2) ขั้นที่ 2 การพัฒนางาน
- 3) ขั้นที่ 3 การยกย่องเชิดชูเกียรติผลงานโรงเรียน ครู และนักเรียน
- 4) ขั้นที่ 4 เผยแพร่ผลงานโรงเรียน ครู และนักเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่ดี
- 5) ขั้นที่ 5 ประเมินสู่โรงเรียนส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและพัฒนาห้องสมุด

การพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2

เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และขยายผลการดำเนินงาน

จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข่าวสารด้านการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ทั้งจัดทำเป็นเอกสาร และเผยแพร่ในเว็บไซต์ นอกจากนี้มีการขยายผลการดำเนินงาน ดังนี้

1. เสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ซึ่งเป็นหน้าที่ของครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีไข่เฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หรือครูบรรณารักษ์เท่านั้น โดยครูผู้สอนทุกคนบูรณาการสู่แผนการจัดการเรียนรู้
2. สร้างความเข้มแข็งให้แก่โรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ให้สามารถเป็นแบบอย่างแก่โรงเรียนอื่น ๆ สามารถเป็นแกนนำการพัฒนาให้กับโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2

58

กระบวนการสอนอ่านแจกลูกอย่างเป็นระบบ :
กลยุทธ์สำคัญของการแก้ไขปัญหา
อ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้

โดย นายเฉลิมลาภ ทองอาจ
อาจารย์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
โรงเรียนสาริตถุ์ศาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม

เป้าหมายหลักของการพัฒนามนุษย์ นอกจากเรื่องการสร้างมาตรฐานคุณภาพชีวิตและการอยู่ดีกินดีแล้ว สิ่งที่จะลี้มเสียไม่ได้ก็คือ การส่งเสริมให้ประชากรรู้หนังสือ เพราะเมื่อคนรู้หนังสือ สามารถอ่านออกและเขียนได้ เขาก็ย่อมใช้ทักษะดังกล่าวนี้ สร้างคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถทำงาน ติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐเป็นผู้จัด จึงมีพันธกิจหลักที่จะต้องพัฒนาเยาวชนโดยเฉพาะที่กำลังศึกษาในระดับประถมศึกษาให้อ่านออกเขียนได้ เพราะความสามารถดังกล่าว จะเป็นตัวชี้วัดคุณภาพของประชากรของประเทศ และมีผลต่อการค้า การลงทุนและการพัฒนาต่าง ๆ ในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม มีข้อมูลที่น่าสนใจ ทั้งที่เผยแพร่โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า ตั้งแต่ช่วงปีพุทธศักราช 2540 – 2553 มีประชากรไทยเฉลี่ยกว่าร้อยละ 5 – 6 ที่อ่านและเขียนไม่ได้เลย (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2556: ออนไลน์) สภาพปัญหานี้ สอดคล้องกับผลการสำรวจที่ดำเนินการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้สำรวจนักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ปีการศึกษา 2557 ประมาณหกแสนคน พบว่า มีนักเรียนที่อ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้เลยจำนวนประมาณ 33,000 คน คิดเป็นร้อยละ 5 และอีกประมาณ 180,000 คน ที่อ่านและเขียนไม่คล่อง ตัวเลขที่แสดงให้เห็นถึงวิกฤตของการจัดการศึกษาดังกล่าว ทำให้มีผู้พยายามวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้เยาวชนอ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้ออกมาหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการที่ผู้ปกครองไม่ใส่ใจดูแลให้บุตรหลานอ่านหนังสือ โรงเรียนไม่ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเท่าที่ควร ทรัพยากรหนังสือหรือสื่อส่งเสริมการอ่านมีไม่เพียงพอหรือมีราคาสูง

ทำให้ไม่สามารถแจกจ่ายให้แก่นักเรียนได้อย่างทั่วถึง เป็นต้น

สาเหตุที่นำเสนอข้างต้น แท้ที่จริงแล้วเป็นแต่เพียงปัจจัยแวดล้อม เพราะปัญหาที่สำคัญที่สุด และควรที่จะตั้งคำถาม คือ **ครูมีวิธีการจัดการเรียนการสอนการอ่าน และเขียนสะกดคำที่ถูกต้องตามหลักการของภาษาไทยหรือไม่** เพราะปัญหาหนึ่งที่เราพบคือ ปัจจุบันนี้ ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ ไม่ได้ศึกษามาทางด้านภาษาไทยโดยตรง แต่เมื่อต้องมารับผิดชอบสอนภาษาไทย ตามที่โรงเรียนหรือผู้บังคับบัญชา กำหนด จึงทำให้มีลักษณะเป็นการสอนตามประสบการณ์ ส่งผลให้ครูอาจจะยังจัดลำดับ หรือวางระบบการสอนได้ไม่ชัดเจนนัก นักเรียนจึงอาจได้รับผลกระทบจากสภาพดังกล่าว ดังนั้น หากผู้สอนในระดับประถมศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่จะต้องสอนภาษาไทย ควบคู่ไปกับรายวิชาอื่น ๆ ในลักษณะของการบูรณาการ สามารถฝึกหัดและสอนให้นักเรียนอ่านได้ถูกต้องตามหลักการและขั้นตอนที่นักวิชาการด้านภาษาไทยได้กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสอนให้นักเรียนอ่านแบบ **แจกลูกคำ** ปัญหาอ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้ ก็น่าจะลดลงและหมดไปได้ในที่สุด

ทำไมเด็กไทยปัจจุบันจึงอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้

หากพิจารณาถึงความหมายของคำว่าภาษาแล้ว จะทำให้เราได้หลักการสอนภาษาในเบื้องต้น ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ในปัจจุบันว่า เหตุใดจึงทำให้นักเรียนอ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้ เพราะคำว่า ภาษา หมายถึง เสียงพูด ที่สามารถสื่อความได้ และเสียงนั้นย่อมมีการจัดวางไว้อย่างเป็น “ระบบ”

คำว่าระบบนี้สำคัญมาก เสียงที่ไม่มีระบบระเบียบ หรือแบบแผนที่ชัดเจน ย่อมไม่เรียกว่าภาษา ดังนั้น หากครูผู้สอนระดับประถมศึกษาที่เข้ามารับหน้าที่สอนภาษาไทย ไม่เข้าใจระบบของภาษาไทย ก็จะไม่สามารถจัดลำดับได้ว่า ควรสอนสิ่งใดก่อน สิ่งใดหลัง หรือควรที่จะสอนให้นักเรียนอ่านและจำเสียงอะไร ประสมอย่างไรต่อไปตามลำดับ ด้วยเหตุนี้ ในเบื้องต้น หากจะวิเคราะห์ว่า ปัญหาที่ทำให้เยาวชนส่วนหนึ่งอ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้มาจากอะไร ก็อาจจะตอบได้ว่า เกิดจากการที่นักวิชาการหรือครูส่วนหนึ่งน่าจะยังไม่เข้าใจระบบและโครงสร้างของคำในภาษาไทย จึงทำให้จัดการ

เรียนการสอนพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์อย่างไม่เป็นระบบ ผลที่ตามมาคือ นักเรียนฝึกอ่านและเขียนสะกดคำอย่างไม่เป็นระบบ ไม่เป็นขั้นเป็นตอน สอนอ่าน คำหลายลักษณะผสมปนเปกันไปโดยไม่เรียงไปตามลำดับความยากง่าย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน เช่น การให้นักเรียนฝึกอ่านและเขียนคำด้วยการให้จำเป็นคำ ๆ เช่น การเล่านิทาน หรือบทร้องสั้น ๆ แล้วให้นักเรียนท่องหรืออ่านตามไปก่อน โดยที่ยังไม่ได้ปูพื้นฐานเรื่องระบบเสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ทำให้นักเรียนไม่สามารถประสมเสียงสระกับพยัญชนะ รวมทั้งไม่สามารถอ่านคำที่ผันวรรณยุกต์ต่าง ๆ ได้ เป็นต้น

หากได้ย้อนกลับไปพิจารณาระบบเสียงในภาษาไทย และหลักการที่ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยได้วางไว้แต่เดิมแล้วก็จะพบว่า นักปราชญ์ด้านภาษาไทย ได้วางหลักการของการสอนอ่านและเขียน ด้วยการสอนให้นักเรียนอ่านแจกลูกไว้อย่างเป็นระบบชัดเจนอยู่แล้ว แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า หลักการดังกล่าวได้ถูกมองข้ามไปเพราะความเห็นจำพวกที่ว่า การสอนแจกลูกเป็นวิธีโบราณบ้าง เป็นเรื่องของการท่องจำแบบไม่มีความหมายบ้าง ผู้เรียนต้องท่องจำแบบนกแก้วนกขุนทอง เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนไม่สนใจ สำคัญ ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วเป็นคนละเรื่องกัน เนื่องจากการสอนอ่านแบบ แจกลูกคือการให้นักเรียนซึ่งไม่รู้ภาษาไทยมาก่อน สามารถที่จะจำและเกิดความคุ้นเคยกับรูปและเสียงของสระและพยัญชนะ รวมถึงวรรณยุกต์ในภาษาไทย ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก และใช้ในหลายลักษณะให้ได้เสียก่อน นักเรียนจำเป็นต้องทราบทุกอักษรว่า เมื่อนำมาประสมกันแล้วจะอ่านออกเสียงอย่างไร แล้วเมื่อผันหรือแจกอักษรแล้วควรจะเปลี่ยนเสียงไปเป็นอะไร อย่างไรบ้าง โดยไม่จำเป็นจะต้องคำนึงว่า พยางค์หรือคำนั้นมีความหมายหรือไม่ ส่วนเรื่องของการเรียนรู้อย่างมีความหมาย หรือการเรียนรู้เฉพาะคำที่มีความหมายนั้น ครูสามารถนำมาเพิ่มเติมได้ตามต้องการ แต่ต้องดำเนินการภายหลังจากที่นักเรียนอ่านออกและประสมเสียงอักษรในภาษาไทยได้ทุกอักษรเสียก่อน ดังเช่นที่เจ้าพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ได้แสดงหลักการสอนไว้ในตำรามูลบทบรรพกิจ โดยให้นักเรียนอ่านแจกลูกตัวสะกดแต่ละมาตราก่อน จากนั้นจึงนำคำประพันธ์ของสุนทรภู่ คือ “กาพย์พระไชยสุริยา” มาใส่ไว้เป็นบทอ่านเสริมในตอนท้าย

ทีละมาตรา ๆ เพื่อให้นักเรียนท่องจำคำที่ใช้มาตราตัวสะกดต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งวิธีการเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่า ผู้สอนเข้าใจระบบของภาษาไทย และสามารถที่จะสอนอ่านได้อย่างเป็นระบบนั่นเอง

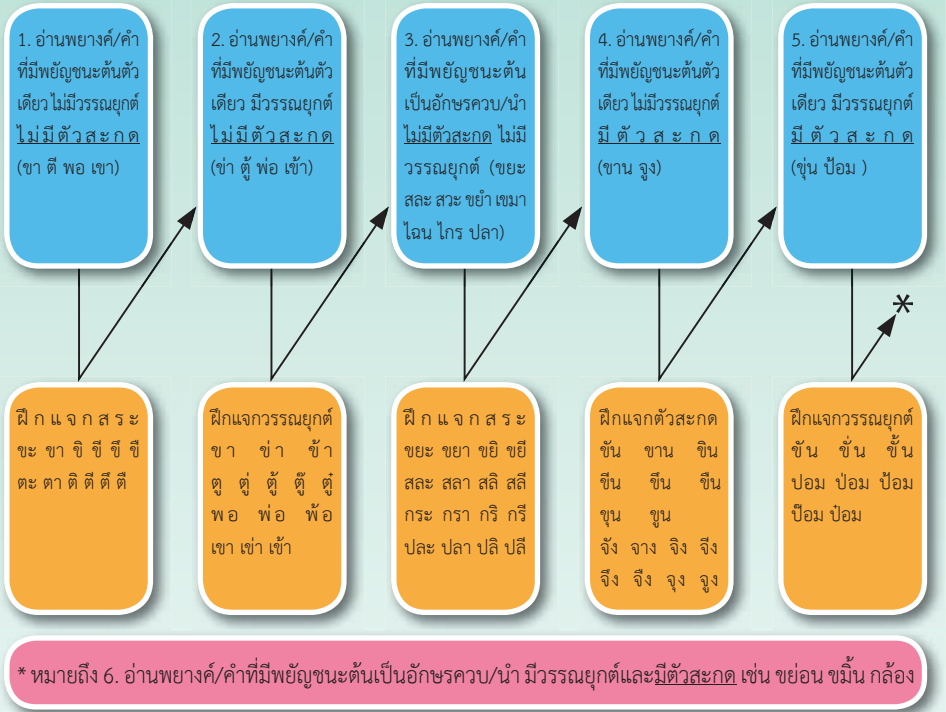
ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า แนวทางการแก้ปัญหาการอ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้ คือ การสอนอ่านและเขียนด้วยการให้นักเรียนอ่านแจกลูกอย่างเป็นระบบ ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนมีหลักการที่สำคัญที่ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาพึงนำไปปฏิบัติในชั้นเรียน ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้

หลักการสอนอ่านแจกลูกอย่างเป็นระบบ

วิธีการกระจายพยัญชนะเข้าประสมกับสระ มาตราตัวสะกด และวรรณยุกต์ต่าง ๆ เพื่อสร้างเป็นพยางค์หรือคำที่สามารถเกิดขึ้นได้ในภาษานั้น เรียกว่า “การแจก” เจ้าพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ได้แสดงวิธีการแจกอักษรเพื่อให้นักเรียนฝึกอ่านและเขียนไว้อย่างละเอียดในตำรามูลบทบรรพกิจ วาหนิต์นิกร และอักษรประโยค ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนการสอนอ่านแจกลูก ที่ได้ปฏิบัติสืบต่อเนื่องมา แม้ในตำราเรียน ชุดแบบเรียนเร็ว พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ที่เป็นหนังสือเรียนฉบับมาตรฐานในยุคต่อมา ก็ยังคงใช้แนวทางของการแจกหรือการกระจายพยัญชนะไปประสมกับสระดังกล่าว เพื่อแสดงให้นักเรียนเห็นวิธีการประสมเสียงและวิธีการอ่านคำในภาษาไทย จากแนวคิดของนักปราชญ์ทางภาษาไทยดังกล่าวนี้ เมื่อได้นำมาวิเคราะห์ ก็ทำให้ได้ลำดับของกระบวนการเรียนการสอนแจกลูก ซึ่งดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอน จากง่ายไปหายาก อันสามารถใช้เป็นหลักให้แก่นักเรียน ดังนี้ (พระยาศรีสุนทรโวหาร. 2521: 40-73 และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. 2542: 1-48)

1. วางลำดับการสอนอ่านอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มสอนให้นักเรียนอ่านพยางค์หรือคำที่ง่ายที่สุดก่อน คือ อ่านคำที่มีพยัญชนะต้นเพียงตัวเดียว ประสมสระและอยู่ในมาตราแม่ ก กา (ไม่มีตัวสะกด) ไปสู่การอ่านพยางค์หรือคำที่มีองค์ประกอบซับซ้อนขึ้นตามลำดับ ได้แก่ คำที่มีพยัญชนะต้นสองตัวที่นำกัน (อักษรนำ) และคำที่มีพยัญชนะต้นสองตัวอ่านออกเสียงร่วมสระเดียวกัน (อักษรควบ) ที่มีตัวสะกดในมาตราต่าง ๆ และมีรูปวรรณยุกต์ตามลำดับ ลำดับของการสอนอ่านแสดงในแผนภาพนี้

แผนภาพ ลำดับขั้นตอนของการสอนอ่านแบบแจกลูกคำที่สังเคราะห์ได้จากแนวคิดของ พระยาศรีสุนทรโวหารและสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ ฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

2. จดจำและฝึกอ่านเสียงสระเป็นอันดับแรกก่อน เพราะสระเป็นแกนกลางของพยางค์และคำ นักเรียนต้องจดจำและออกเสียงสระต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องแม่นยำ และสามารถแบ่งสระออกเป็นสองกลุ่ม คือ สระเสียงยาวและสระเสียงสั้นได้ สำหรับจำนวนรูปเขียนของเสียงสระที่ควรนำมาให้นักเรียนใช้ฝึกอ่านและจำมีอยู่ 28 รูป ดังที่แสดงไว้ในแบบเรียนเร็ว เล่มที่ 1 (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. 2542: 3) ได้แก่

ตัวอย่างการแจกลูกแบบที่ 2

-ะ	กะ	คะ	สะ	จะ	ปะ	ชะ	ระ		
-า	กา	ขา	คา	งา	ชา	ตา	นา	ผา	ฟา
	มา	ยา	วา	รา	ลา	สา			
-ิ	กิ	สิ	ติ	ปิ	ชิ	ริ	ลิ	มิ	ผิ
-ี	กี	คี	ปี	ฟี	มี	สี	ดี	รี	यी

5. สอนอ่านให้เป็นชุดของคำ ด้วยการนำคำที่ได้จากการแจกลูกสระในเบื้องต้นมาสร้างเป็นกลุ่มคำหรือประโยคอย่างง่าย ขนาดประมาณ 2-3 คำ ที่คำส่วนใหญ่ใช้สระเดียวกัน สำหรับให้นักเรียนฝึกอ่าน เพื่อให้คุ้นเคยกับเสียงสระในคำเหล่านั้น ซึ่งเป็นไปตามแนวทางของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เช่น ตาสา ขากา ฝากา มีสี รูปู มานา มาหตา ฯลฯ จากนั้นจึงเริ่มสร้างเป็นกลุ่มคำหรือประโยคที่นำคำที่แจกแล้วมาผสมกัน เช่น ยาทามี กาทิงู อามาตุ ตาสาตุ ตาติมือแป ตาโอดูโธ งามาตัวโต นาทามีบัว ตาติงูตุ ตาจะมาหยา ฯลฯ แล้วให้นักเรียนฝึกอ่านชุดคำเหล่านี้ ซึ่งเป็นคำที่อยู่ในมาตราแม่ ก กา (ไม่มีพยัญชนะสะกด) จนกระทั่งเกิดความคล่องแคล่ว

6. แบ่งพยัญชนะออกเป็นไตรยางศ์ หรืออักษร 3 หมู่ จากนั้นจึงฝึกอ่านแจกวรรณยุกต์ของคำ โดยแสดงตัวอย่างการผันวรรณยุกต์ในแต่ละหมวดหมู่ให้นักเรียนดูให้ชัดเจน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจว่า อักษรกลางผันได้ 5 เสียง อักษรสูงและอักษรต่ำผันวรรณยุกต์ได้ 3 เสียง (กรณีที่เป็นคำที่ประสมสระเสียงยาว ไม่มีตัวสะกด - คำเป็น) จากนั้นให้นักเรียนฝึกอ่านคำเป็นชุด ๆ ซึ่งเปลี่ยนระดับเสียงวรรณยุกต์เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย จนกระทั่งจดจำเสียงอ่านของคำที่มีรูปวรรณยุกต์ต่าง ๆ ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอักษรกลาง:

กา ก่า ก้า ก๊า ก๋า, เตา เต่า เต้า เต้า เต๋า, อุ อู่ อู้ อู้ อู่

ตัวอักษรสูง:

ขา ข่า ข้า, เสือ เสื่อ เสื้อ, เขา เข่า เข้า, ไช ไช้ ไช๋, ผา ผ่า ผ้า

อักษรต่ำ:

คา ค่า ค้า, เา เ่า เ้า, ข่า ข้า ข้ำ, เทา เท่า เท้า, รี่ รี้ ร็

7. ฝึกอ่านชุดคำที่ผันวรรณยุกต์ โดยการนำคำในอักษรหมู่ต่าง ๆ ที่แจกรูปวรรณยุกต์แล้วและมีความหมาย มาสร้างเป็นกลุ่มคำหรือประโยคที่สื่อความได้ แล้วให้นักเรียนฝึกอ่านและเขียน ตัวอย่างชุดคำหรือประโยคอย่างง่าย ที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงแสดงตัวอย่างไว้ในตำราแบบเรียนเร็ว เช่น คำเช่า พ่อค้า ไม้ค้า ทำน้ำ ท้อแท้ ไม้เท้า ยั่วเย้า เข้าคำ เข้าชี้ เป็นต้น จากนั้นจึงเริ่มให้นักเรียนฝึกอ่านกลุ่มคำหรือประโยค ที่มีคำทั้งที่มีวรรณยุกต์และไม่มีวรรณยุกต์ ซึ่งได้ฝึกอ่านมาแล้วก่อนหน้านี้ ผสมกันอีกครั้งหนึ่ง แต่ทั้งหมดนี้ ยังคงเป็นคำที่อยู่ในมาตราแม่ ก กา (ไม่มีตัวสะกด) ทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่น เราดูเขาขี่ม้าดำไล่วาตาแกแกถือไม้เท้าจะไปป่า เขาไปป่าหาไม้มาทำรั้ว ฯลฯ

8. หลังจากให้นักเรียนฝึกหัดอ่านคำพื้นฐาน ที่ไม่มีตัวสะกดแล้ว ในลำดับต่อไป ควรให้นักเรียนอ่านคำที่ประสมตัวสะกดในมาตราต่าง ๆ ทั้ง 8 มาตรา ซึ่งเรียกว่าการแจกมาตราตัวสะกด โดยดำเนินการอย่างเป็นลำดับดังนี้ คือ สอนอ่านคำที่มีพยัญชนะต้นตัวเดียว ประสมกับสระและตัวสะกดในมาตราต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น

แจกในมาตราแม่กน

กัน กาน กิน กีน กิ่น กึน กุน ฯลฯ

แจกในมาตราแม่กง

ทั้ง ทาง ทิง ทัง ทิ้ง ทุ่ง ทุง ฯลฯ

จากนั้นจึงฝึกให้นักเรียนอ่านคำที่มีพยัญชนะต้นตัวเดียว ประสมกับสระและตัวสะกดที่มีรูปวรรณยุกต์ ด้วยการให้ฝึกแจกลูกวรรณยุกต์และทดลองอ่านออกเสียงเพื่อไล่ระดับเสียงของคำที่เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ โดยอาจจะเลือกคำบางคำที่ผันแล้วมีความหมาย มาให้นักเรียนฝึกอ่านแบบแจกและผันเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อเทียบเสียงก็ได้ดังตัวอย่าง เช่น

1. กาน ก่าน ก้าน ก้าน ก่าน คำที่สามารถนำมาให้นักเรียนฝึกอ่าน เช่น กาน ก้าน

2. ทิ้ง ทิ้ง ทิ้ง คำที่สามารถนำมาให้นักเรียนฝึกอ่าน เช่น (เต้า) ทิ้ง (น่า) ทิ้ง (ดิ่ง) ทิ้ง

9. จัดหาบทอ่านเสริมในแต่ละช่วงของการเรียน ซึ่งเกิดจากการนำคำที่ได้ฝึกอ่านแจกลูกในช่วงต่าง ๆ ไปแต่งเป็นกลุ่มคำ ประโยค หรือเรื่องราวอย่างง่าย ๆ โดยเรื่องเหล่านี้จะต้องจัดวางและสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ เช่น หากนักเรียนฝึกอ่านแจกลูกคำที่ไม่มีมาตราตัวสะกดอยู่ ก็ควรใช้ข้อความหรือเรื่องที่แต่งขึ้นโดยอาศัยคำที่ไม่มีตัวสะกดเป็นพื้น เช่น **เต่านามาเล่นน้ำสระ ไก่มีไข่ให้เรา** เป็นต้น กระทั่งเมื่อนักเรียนได้เรียนแจกลูกตัวสะกด หรือเรียนคำที่มีพยัญชนะสะกดในมาตราต่าง ๆ แล้ว จึงให้นักเรียนอ่านเรื่องที่แต่งขึ้นโดยใช้มาตราตัวสะกดมาตรานั้นเป็นการเฉพาะ ไม่ปะปนกัน เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย เช่น หากเรียนแจกมาตราตัวสะกดในมาตราแม่ กน ก็ควรจะให้ให้นักเรียนฝึกอ่านกลุ่มคำหรือเรื่องที่แต่งโดยใช้คำที่อยู่ในมาตราแม่ กน เป็นส่วนใหญ่ เช่น **มันกินบนพื้นดิน ท่านเห็นถ่าน บนบ้าน ท่านขุนเป็นคนขอนแก่น** เป็นต้น

สรุป

สาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนเกิดความสับสนในการอ่าน ทำให้อ่านไม่ออก และเขียนไม่ได้ที่สำคัญก็คือ การสอนอ่านของครูที่ยังไม่เป็นระบบ กล่าวคือ ไม่เรียงลำดับการสอนคำจากง่ายไปยาก ตามหลักการที่นักภาษาไทยวางลำดับไว้ จากคำที่มีโครงสร้างพื้นฐานไม่ซับซ้อน (พยัญชนะต้นเดี่ยว-สระ) ไปสู่คำที่มีโครงสร้างซับซ้อน มากยิ่งขึ้น (พยัญชนะต้นเดี่ยว-สระ-วรรณยุกต์ พยัญชนะต้นคู่-สระ พยัญชนะต้นเดี่ยว-สระ-พยัญชนะสะกด พยัญชนะต้นเดี่ยว-สระ-พยัญชนะสะกด-วรรณยุกต์ พยัญชนะต้นคู่-สระ-วรรณยุกต์ พยัญชนะต้นคู่-สระ-พยัญชนะสะกด และพยัญชนะต้นคู่-สระ-พยัญชนะสะกด-วรรณยุกต์) โดยแต่ละช่วงนอกจากจะฝึกให้นักเรียนแจกและประสม คำแล้ว ควรให้นักเรียนอ่านกลุ่มคำ ข้อความหรือประโยค เป็นบทเสริม ซึ่งสัมพันธ์กับ โครงสร้างคำที่เรียนด้วย โดยไม่ควรนำคำต่างลักษณะมาปะปนกัน หรือสอนข้ามลำดับขั้น การสอนอ่านแจกลูกอย่างเป็นระบบดังที่ได้เสนอมานี้ หากสามารถดำเนินการได้อย่าง เป็นขั้นเป็นตอน และถูกหลักการดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ก็เชื่อได้ว่า น่าจะเป็นกุญแจสำคัญ นำไปสู่ทางออกของวิกฤตปัญหาที่รุนแรงที่สุดของการศึกษาไทยขณะนี้

ขอขอบคุณ

ภาพประกอบบางส่วน จากสถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2556). อัตราการรู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปี ขึ้นไปของประเทศไทย พ.ศ. 2513 - พ.ศ. 2553. สืบค้นเมื่อ 26 มกราคม 2558, จาก http://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=9373
- ผู้จัดการออนไลน์. (2557). เผยเด็ก ป.3 ทั่วประเทศมีปัญหาอ่าน-เขียนไม่ได้ 3.5 หมื่นคน. สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2557, จาก <http://www.manager.co.th/SQL/ViewNews.aspx?NewsID=9570000124383&Html=1>
- พระยาศรีสุนทรโวหาร. (2521). มุลบทบรรพกิจ วาหนิต์นิกร อักษรประโยค สังโยคพิธาน ไวยพจน์พิจารณา พิศาลการ์นต์. กรุงเทพฯ ฯ: คลังวิทยา.
- สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2542). แบบเรียนเร็ว เล่ม 1, 2, 3. กรุงเทพฯ ฯ: สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

76

EDUCATION FAIR @ SUCCESS STORY :

เสาะหาเรื่องราวดีดี

การนำเสนอผลงานวิชาการสื่อสารและการนำเสนอ

โดย นายปรีชากร ภาชนะ

ครูโรงเรียนภูเขียว

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

โครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลเป็นนวัตกรรมการจัดการศึกษา ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนำมาใช้เป็นมาตรการเร่งด่วนในการยกระดับคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพเทียบเท่ามาตรฐานสากล โดยมุ่งเน้นการจัดหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนที่ต้องมีพลวัต ก้าวทันกับเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จึงทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการศึกษาให้พร้อมสำหรับการแข่งขันในเวทีโลกในยุศตวรรษที่ 21 โดยโรงเรียนต้องเป็นหน่วยบริการทางการศึกษาในมิติที่กว้างขึ้น หลักสูตรการเรียนการสอนต้องมีความเป็นสากลมากขึ้น ต้องพัฒนาทักษะการคิดมากขึ้น ต้องปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น และการสอนภาษาต่างประเทศต้องมีประสิทธิภาพมากขึ้น (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. 2555)

ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานคัดเลือกโรงเรียนที่มีความพร้อมจากทั่วประเทศเข้าร่วมโครงการจำนวน 500 โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนภูเก็ตเป็นหนึ่งในโรงเรียนนาร่องที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 เป็นต้นมา โรงเรียนภูเก็ตมีการพัฒนาและบริหารจัดการโครงการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปีการศึกษา 2557 โรงเรียนจัดการเรียนการสอนวิชาการศึกษาค้นคว้าและสรุปองค์ความรู้ (IS1) ภาคเรียนที่ 1 และวิชาการสื่อสารและการนำเสนอ (IS2) ภาคเรียนที่ 2 โดยจัดสอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 5 ทั้งนี้ภายใต้โครงสร้างหลักสูตรและการบริหารจัดการการเรียนการสอนวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โรงเรียนจึงจัดกิจกรรมการนำเสนอผลงานของรายวิชาการสื่อสารและการนำเสนอ (IS2) โดยใช้ชื่อว่า EDUCATION FAIR @ SUCCESS STORY 2014: เสาะหาเรื่องราวที่ดี

กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 4 คน ครูผู้สอน วิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปีการศึกษา 2557 จำนวน 24 คน ครูที่สนใจเข้าร่วม กิจกรรม จำนวน 30 คน นักเรียนที่เรียนวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จำนวน 1,131 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 561 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 570 คนและนักเรียนที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 500 คน

กิจกรรมสำคัญที่ดำเนินการคือ การนำเสนอผลงานนักเรียนรูปแบบการจัด นิทรรศการแสดงผลงานและการนำเสนอผลงานด้วยวาจา การประเมินผลงานนักเรียน และการจัดทำคลังข้อมูล คลังความรู้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผลการประเมิน พบว่า ผลงานนิทรรศการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีระดับคุณภาพ เหรียญทอง จำนวน 12 ห้องเรียน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีระดับคุณภาพเหรียญทอง จำนวน 12 ห้องเรียน และการนำเสนอผลงานด้วยวาจาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีระดับ คุณภาพเหรียญทอง จำนวน 8 ห้องเรียน ระดับคุณภาพเหรียญเงิน 4 ห้องเรียน และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีระดับคุณภาพเหรียญทอง จำนวน 7 ห้องเรียน ระดับคุณภาพ เหรียญเงิน จำนวน 5 ห้องเรียน

ตัวอย่างผลงานนักเรียน ซึ่งนำเสนอด้วยวาจา (Oral presentation) ที่มีคุณภาพ ระดับเหรียญทอง อาทิ เอนิเมชัน นกพิราบ ลูกซุมมหัศจรรย์ชนมไทย ลวดลายกระต๊อบ ข้าว ชาใบหม่อน เส้นทางมะละกอ บ้านแท่นแดนส้มโอ ผ้าไทยพื้นถิ่นโนนเสลา ฝรั่ง แซ่บวัย สีสวยจากสมุนไพรใส่ใจสุขภาพ ข้าวโป่งอีสานของหวานบ้านเฮา สตรอว์เบอร์รี พลัดถิ่น ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองภูเขียว เส้นทางสู่การผลิตน้ำตาล กล้วยฉาบตราหน้าว่า เส้นทางของยางพารา เป็นต้น

ผลงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองภาพรวมของโรงเรียน ปีการศึกษา 2557 มีจำนวนทั้งสิ้น 232 เรื่อง เป็นผลงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 134 เรื่อง และเป็นผลงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 98 เรื่อง และผลการวิเคราะห์ประเด็นที่นักเรียน ศึกษาภาพรวมของโรงเรียน พบว่า มีประเด็นที่ศึกษาเกี่ยวกับ อาหาร หัตถกรรม พืช สัตว์ ศึกษาและวัฒนธรรม สุขภาพ วิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม สัตว์ กีฬา บันเทิง

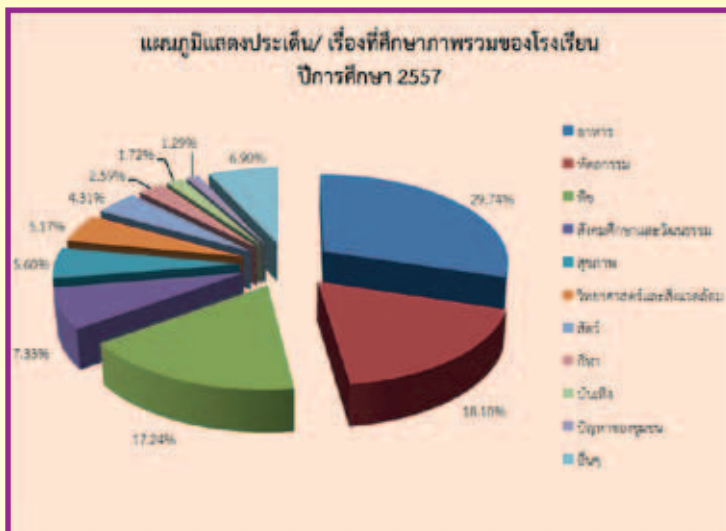
ปัญหาของชุมชน และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 29.74 18.10 17.24 7.33 5.60 5.17 4.13 2.59 1.72 1.29 และ 6.90 ตามลำดับ และผลการวิเคราะห์วิธีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองภาพรวมของโรงเรียน พบว่า นักเรียนใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าโดย การสืบค้นออนไลน์ การสอบถาม/ สัมภาษณ์ การศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ การทดลอง/ การปฏิบัติ การค้นคว้าจากหนังสือ/ สิ่งพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 89.66 72.84 24.57 18.97 และ 19.83 ตามลำดับ รายละเอียดประเด็นการศึกษาและวิธีการศึกษา แสดงดังตารางและแผนภูมิต่อไปนี้

จากการลงพื้นที่ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล
ในชุมชนของนักเรียน
ทำให้นักเรียนเกิดความตระหนัก
และเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตารางที่ 1 สรุปประเด็น/เรื่องที่ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองภาพรวมของโรงเรียน
ปีการศึกษา 2557

ที่	ประเด็น/ เรื่อง ที่ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	จำนวน	ร้อยละ
1	อาหาร	69 เรื่อง	29.74
2	หัตถกรรม	42 เรื่อง	18.10
3	พืช	40 เรื่อง	17.24
4	สังคมศึกษาและวัฒนธรรม	17 เรื่อง	7.33
5	สุขภาพ/สุขศึกษา	13 เรื่อง	5.60
6	วิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม	12 เรื่อง	5.17
7	สัตว์	10 เรื่อง	4.13
8	กีฬา	6 เรื่อง	2.59
9	บันเทิง	4 เรื่อง	1.72
10	ปัญหาของชุมชน	3 เรื่อง	1.29
11	อื่น ๆ	16 เรื่อง	6.90
รวม		232	100

นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้
จากการศึกษามานำเสนอ
ได้อย่างเป็นระบบ และมีความมั่นใจและภูมิใจ
ที่จะนำเสนอองค์ความรู้
ที่มีอยู่ในท้องถิ่น

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงประเด็น/ เรื่องที่ศึกษาภาพรวมของโรงเรียน

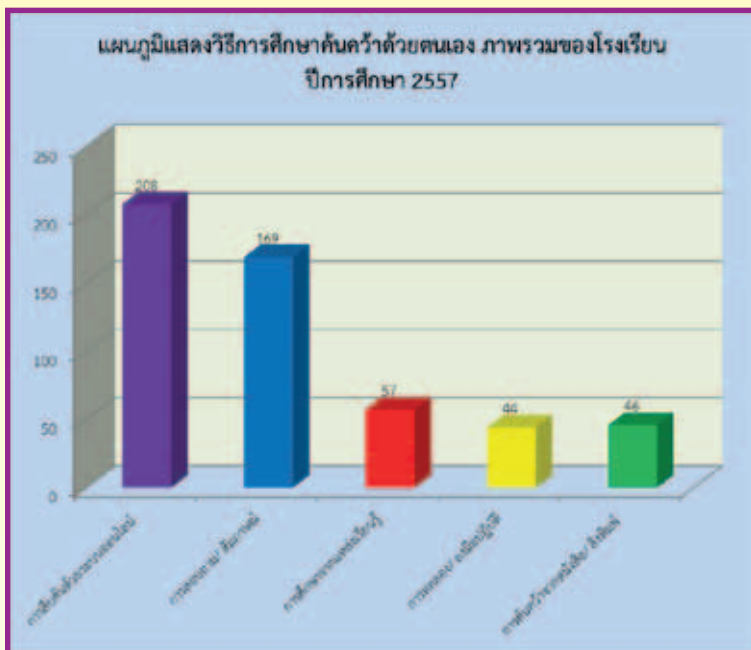
เมื่อพิจารณาจากประเด็น/ เรื่องที่ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แสดงให้เห็นว่านักเรียนเลือกหรือสนใจประเด็นที่ศึกษาที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชนหรือท้องถิ่นของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการเรียนรู้สาระการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่เน้นให้นักเรียนกำหนดประเด็นการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่มีความเชื่อมโยงกับชุมชนหรือท้องถิ่นของนักเรียน (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. 2555) และมีหลายประเด็นที่สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนมีการวางแผน กำหนดวิธีการศึกษาค้นคว้า และลงพื้นที่ศึกษาอย่างเหมาะสมและทำให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาอย่างลึกซึ้ง ดังจะเห็นได้จาก ประเด็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับอาหารในท้องถิ่น เช่น ข้าวโป่งอีสานของหวานบ้านเฮา กล้วยฉาบตราน้ำว่า หม่าของดีเมืองภูเขียว เป็นต้น ประเด็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เช่น ศาลหลักเมืองภูเขียว พระธาตุหนองสามหมื่นพื้นพสุธาสามแผ่นดิน พระธาตุกุดจอก เป็นต้น และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาชีพในชุมชน เช่น การเลี้ยงจิ้งหรีด การทำตะโกดัดและไม้ดัด การทำไร่อ้อย การทำสวนยางพารา เป็นต้น ซึ่งจากการลงพื้นที่ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

ในชุมชนของนักเรียนทำให้นักเรียนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษามานำเสนอได้อย่างเป็นระบบและมีความมั่นใจและภูมิใจที่จะนำเสนอองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น

ตารางที่ 2 สรุปวิธีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองภาพรวมของโรงเรียน
ปีการศึกษา 2557

ที่	วิธีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	จำนวน	ร้อยละ
1	การสืบค้นด้วยระบบออนไลน์ (Internet)	208 เรื่อง	89.66
2	การสอบถาม/ สัมภาษณ์	169 เรื่อง	72.84
3	การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้	57 เรื่อง	24.57
4	การทดลอง/ ลงมือปฏิบัติ	44 เรื่อง	18.97
5	การค้นคว้าจากหนังสือ/ สิ่งพิมพ์	46 เรื่อง	19.83

นักเรียนมีการวางแผน
กำหนดวิธีการศึกษาค้นคว้า
และลงพื้นที่ศึกษาอย่างเหมาะสม
และทำให้นักเรียนมีความรู้
เกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาอย่างลึกซึ้ง

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงวิธีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ภาพรวมของโรงเรียน

เมื่อพิจารณาจากวิธีการศึกษาค้นคว้าของนักเรียน แสดงให้เห็นว่านักเรียนใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าหลากหลายวิธี โดยมีหลายเรื่องที่นักเรียนใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าหลายวิธี เช่น เรื่องข้าวโป่งอีสานของหวานบ้านเฮา นักเรียนลงพื้นที่ศึกษาในหมู่บ้านที่มีการทำข้าวโป่ง นักเรียนสัมภาษณ์ผู้รู้ในหมู่บ้าน ลงมือปฏิบัติการทำข้าวโป่ง รวมทั้งการทดลองทางวิทยาศาสตร์ ตรวจสอบสมมติฐานการพองตัวของข้าวโป่งในห้องปฏิบัติการในโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งการเลือกใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าที่หลากหลายเพื่อให้ได้องค์ความรู้อย่างรอบด้าน ครอบคลุมประเด็นที่ศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการเรียนรู้สาระการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ที่เน้นให้นักเรียนเลือกใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองที่มีความเหมาะสมกับประเด็นที่ศึกษาอย่างหลากหลาย (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. 2555) หากพิจารณาจากแผนภูมิ จะเห็นได้ว่า

นักเรียนใช้วิธีการสืบค้นออนไลน์มากที่สุด ซึ่งโรงเรียนมีการบริหารจัดการโดยจัดห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์และจัดสอนการสืบค้นออนไลน์สำหรับนักเรียนที่เรียนวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการสืบค้นออนไลน์และมีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องของแหล่งข้อมูล

บทเรียนที่ได้รับ

1. หลักสูตรการเรียนการสอนวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นวิชาที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะและกระบวนการการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการตั้งประเด็นคำถามและศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีการที่หลากหลายที่มีความเชื่อมโยงกับท้องถิ่นและชุมชนของนักเรียน นักเรียนสามารถสรุปองค์ความรู้โดยใช้การถกเถียงและอภิปรายกลุ่ม รวมทั้งเกิดทักษะการสื่อสารและการนำเสนอทั้งในรูปแบบการใช้เทคโนโลยีและรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลายและมีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่นักเรียนศึกษาและนักเรียนสามารถวางแผนและจัดทำโครงการเพื่อนำความรู้ที่ได้จากการศึกษานั้นไปใช้บริการชุมชน ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการใช้สื่อที่เหมาะสมและการจัดการอบรมเสริมหลักสูตรให้กับครูและนักเรียน เช่น การใช้สื่อรายการ *กบนอกกะลา* สำหรับสร้างแรงบันดาลใจในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การฝึกอบรมการเขียนบทความทางวิชาการ การฝึกอบรมการนำเสนอโดยใช้โปรแกรมต่าง ๆ การฝึกอบรมการทำหนังสือเป็นต้น โดยโรงเรียนเชิญวิทยากรที่มีความรู้มาฝึกอบรมให้ครูและนักเรียน ส่งผลให้ครูและนักเรียนเกิดทักษะการใช้สื่อและการทำสื่อสำหรับการเรียนการสอน รวมทั้งนักเรียนยังใช้ทักษะการสื่อสารและนำเสนอสำหรับการนำเสนอองค์ความรู้และนำไปใช้ในการเรียนในรายวิชาอื่น ๆ

3. กิจกรรม EDUCATION FAIR @ SUCCESS STORY 2014: เสาะหาเรื่องราวดีดี โรงเรียนภูเขียวจัดเป็นกิจกรรมส่งเสริมให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน และเป็นเวทีนำเสนอศักยภาพของนักเรียนที่เรียนวิชาการสื่อสารการนำเสนอ (IS2) โดยเกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ของครูภายในโรงเรียน ซึ่งครูผู้สอนได้แลกเปลี่ยนเทคนิคการบริหารจัดการชั้นเรียน การออกแบบการเรียนรู้ การจัดทำสื่อ การวัดและประเมินผล และการสรุปข้อมูลการศึกษาค้นคว้าในภาพรวมของโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลให้ครูสามารถนำความรู้และเทคนิคที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการสอนในปีการศึกษาต่อ ๆ ไป กิจกรรมนี้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และเวทีการนำเสนอผลงานประจำปีของนักเรียน โดยนักเรียนได้แลกเปลี่ยนรูปแบบการจัดนิทรรศการ การใช้วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดนิทรรศการ และผลิตสื่อสำหรับการนำเสนอ โดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น รวมทั้งนักเรียนได้ประเมินทักษะและสมรรถนะการนำเสนอ และการสื่อสารของตนเองและเทียบสมรรถนะการนำเสนอกับนักเรียนห้องเรียนอื่น ๆ

แนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1. โรงเรียนควรกำหนดกิจกรรมในแผนปฏิบัติการและปฏิทินการปฏิบัติงานประจำปี จะทำให้ครูซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานมีแนวทางการปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน ครูผู้สอนสามารถนำแผนงานของโรงเรียนมาใช้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนในแต่ละปีการศึกษา เมื่อโรงเรียนจัดกิจกรรมนี้ในรอบปีการศึกษาเป็นประจำแล้วจะทำให้เกิดเป็นระบบและสังคมแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียน นักเรียนจะรู้ว่าเมื่อเรียนวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองแล้ว จะมีเวทีศักยภาพผู้เรียนเป็นงานประจำปี ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีแนวทางในการเรียนรู้ที่ชัดเจน

2. คณะทำงานและครูผู้สอนจัดทำคลังข้อมูลและคลังความรู้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการจัดการความรู้ที่ได้จากการจัดการเรียนการสอน คลังข้อมูลดังกล่าวนี้จะนำไปสู่การเชื่อมโยงกระบวนการของการบริหารจัดการการเรียนการสอนวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากกลุ่มงานบริหารวิชาการและบุคลากรไปสู่กลุ่มงานบริหารกิจกรรมนักเรียนใช้สำหรับจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ (IS3) ภายใต้โครงการ One Classroom One Project

3. การจัดทำวารสารวิชาการ ฉบับนักเรียนของโรงเรียน โดยครูผู้สอนกำหนดภาระงานของนักเรียนในวิชาการสื่อสารและการนำเสนอ ให้เขียนบทความทางวิชาการตามแนวทางที่กำหนด เพื่อเป็นเวทีให้นักเรียนได้ฝึกการเขียนสื่อความในรูปแบบที่เป็นทางการ งานวิชาการซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบการจัดการหลักสูตรดำเนินการรวบรวมบทความของนักเรียนในแต่ละห้องเรียน มาจัดทำเป็นเอกสารวารสารวิชาการฉบับนักเรียน สรุปรูปเป็นผลงานภาพรวมของโรงเรียน เพื่อเป็นคลังความรู้สำหรับใช้ศึกษาของนักเรียน และครูในปีการศึกษาต่อไปอีกทางหนึ่ง

เกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ของครู
ภายในโรงเรียน ครูผู้สอนได้แลกเปลี่ยน
เทคนิคการบริหารจัดการชั้นเรียน
การออกแบบการเรียนรู้ การจัดทำสื่อ
การวัดและประเมินผล
และการสรุปข้อมูลการศึกษาค้นคว้า
ในภาพรวมของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

ปรีชากร ภาชนะและคณะ. (2558). รายงานผลการจัดกิจกรรม

EDUCATION FAIR @ SUCCESS STORY 2014: เสาะหา

เรื่องราวดีดี วิชาการสื่อสารและการนำเสนอ (IS2) ปีการศึกษา

2557. เอกสารรายงานโครงการโรงเรียนภูเขียว

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2555). *แนวทางการ*

จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมาตรฐานสากล ฉบับปรับปรุง.

พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร

แห่งประเทศไทย จำกัด.

90

การเป็นผู้ให้คำปรึกษา ที่มีประสิทธิภาพ

โดย นายธีระวัฒน์ ชัยยุทธธรรมง
ข้าราชการบำนาญ

การให้คำปรึกษาจัดว่าเป็นหัวใจสำคัญของการแนะแนวที่ช่วยให้คนพ้นจากความทุกข์ได้ในระดับหนึ่ง จนกระทั่งเบาบางลงหรือหมดสิ้นความทุกข์ไปได้ ซึ่งต้องอาศัยผู้ให้คำปรึกษาที่มีความรู้ ประสบการณ์ ทักษะและได้รับการฝึกฝนมา พร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือให้ผู้รับคำปรึกษาได้มีความเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น มีทักษะและความสามารถในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อผู้รับคำปรึกษาอย่างแท้จริง อีกทั้งช่วยให้เป็นไปตามที่เขาปรารถนา

ฉะนั้นผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิผล จำเป็นต้องมองเห็นภาพพจน์ของตนเอง 3 ด้าน ได้แก่การมองว่าตนเอง...

1. มีความสามารถ
2. มีพลังอำนาจเป็นตัวของตัวเอง
3. มีความรักและความอบอุ่น

ลักษณะเด่นทั้ง 3 ด้าน ถ้ามีในตัวของผู้ให้คำปรึกษาย่อมแสดงถึงความเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ในเชิงสร้างมนุษยสัมพันธ์ ย่อมทำให้การสื่อสารปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเป็นที่ยอมรับ ตลอดจนมีความมั่นใจในตนเอง มีความเข้มแข็ง อดทน สามารถเอาชนะอุปสรรคและความอ่อนแอได้

ในการที่ผู้ให้คำปรึกษาจะทำให้ตนมีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ในเชิงสร้างมนุษยสัมพันธ์
จะต้องมีบุคลิกภาพที่ประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้

1. บุคลิกภาพที่มองบวกในตนเอง
2. บุคลิกภาพที่เป็นตัวตนจริงตามธรรมชาติ ไม่ต้องปรุงแต่งตนเองด้วยบทบาท
อื่นที่มีใช้ตัวตนจริงของตนเอง
3. บุคลิกภาพที่พร้อมในการสื่อสารเชิงประสานสัมพันธ์กับบุคคลอื่นด้วยการ
รักและเข้าอกเข้าใจ นิ่งครองใจ และมองโลกด้วยสายตาเดียวกับบุคคลอื่นได้

ลักษณะบุคลิกภาพทั้ง 3 องค์ประกอบนี้มีส่วนสัมพันธ์และอาศัยซึ่งกันและกัน
หากบุคคลใดสามารถมองบวกในตนเองตามองค์ประกอบต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 โดยเฉพาะมองได้ภาพพจน์เกี่ยวกับตนเอง 3 ด้าน ได้แก่ มองว่าใจตนเองเต็ม ด้านความสามารถ ด้านพลังอำนาจ และด้านความรักและความอบอุ่น

องค์ประกอบที่ 2 การได้แสดงออกอย่างตรงไปตรงมา เป็นตัวตนจริงตามธรรมชาติที่ตนเองเป็นอยู่ ไม่ต้องปรุงแต่งหรือสร้างทำในบทบาทที่ไม่ใช่ตัวตนจริงของตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดภาพบวกเกี่ยวกับตนเองซึ่งทำให้ยอมรับตนเองไม่ได้ จึงต้องปรุงแต่งตนเองเพื่อให้ได้ภาพที่อยากจะเป็น ซึ่งแน่นอนย่อมเป็นภาพลวง ตามมายาซึ่งไม่ใช่ตัวตนจริง

หากบุคคลใดไม่สามารถลดภาพลบลงทั้ง 3 ด้าน ดังที่กล่าวมาออกไปจากใจได้ ยังคงมีปัญหาค้างใจอยู่ ก็จะแสดงออกในลักษณะผิดธรรมชาติที่แท้จริงของตนเอง มุ่งหวังและแสวงหาการเติมจากบุคคลอื่น ในจุดที่มองตนเองลบ ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการปกปิดจุดที่คิดว่าบกพร่องหรือมองตนเองลบ ซึ่งในทางจิตวิทยาเชื่อว่า “บุคคลเรายังพยายามปกปิดจุดใด จุดนั้นก็ยิ่งมองเห็นได้ไฉ่และชัดเจนในลักษณะที่ตรงกันข้ามกับตัวตนจริงและมักเป็นภาพที่ไม่สวยงาม” ไม่เป็นธรรมชาติเป็นบุคลิกภาพที่ไร้ประสิทธิภาพ ไร้ความโปร่งใส ไม่เปิดเผยซ่อนเร้น ปลอมแปลง ไม่จริงใจ อ่อนแอ ต้องหลอกตนเอง หมกความสง่างามและความภาคภูมิใจในตนเอง ไม่มีอำนาจและอิทธิพลในการจัดการด้านบุคคลอื่นยอมขาดประสิทธิภาพในการเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลอื่นให้เป็นไปในทางที่พึงประสงค์

สำหรับ**องค์ประกอบที่ 3** นั้นยังเป็นผลลัพธ์และสืบเนื่องกับบุคลิกภาพที่มองบวกในตนเอง (องค์ประกอบที่ 1) และบุคลิกภาพที่เป็นตนตัวจริงตามธรรมชาติ (องค์ประกอบที่ 2) ก็ยอมแสดงตนได้อย่างสง่างามตามธรรมชาติที่ตนเองเป็น การมองเห็นจุดบวกในตนเอง ย่อมทำให้สามารถมองเห็นจุดบวกในบุคคลอื่นได้มากขึ้น โดยปราศจากเงื่อนไขแล้วจึงจะเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ และมองโลกด้วยสายตาและความต้องการของบุคคลอื่นได้ สามารถสื่อสารทัศนคติความรู้สึกและความคิดของบุคคลอื่นตามที่บุคคลอื่นต้องการได้

นอกจากการที่ผู้ให้คำปรึกษาต้องมองภาพพจน์ของตนเองในเชิงบวกหรือสร้างสรรค์ทั้ง 3 ด้านแล้ว จำเป็นต้องมีทักษะในการฟังอย่างตั้งใจ และพูดกับบุคคลอื่นเชิงประสานสัมพันธ์ ดังนี้

1. ฟังตามที่ผู้อื่นคิดและตามที่ผู้อื่นเข้าใจ แล้วใช้ทักษะพูดสะท้อนกลับในมุมมอง ไม่เน้นภาพลบ มีความจริงใจและโปร่งใส

2. ต้องมองตนเองในเชิงบวกให้ได้ จึงจะสามารถแสดงตนบวกได้ เพราะการแสดงตนของแต่ละคนนั้นย่อมขึ้นอยู่กับภาพที่เห็นว่าตนเองเป็น

3. หากเรามองตนเองบวกมากกว่าลบ ก็ย่อมรักและเห็นคุณค่าในตนเองได้ พร้อมทั้งจะรักเข้าใจบุคคลอื่น และเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่น มองบุคคลอื่นด้วยสายตาเดียวกันกับที่บุคคลอื่นมองตนเอง ย่อมทำให้สามารถสร้างมนุษยสัมพันธ์และสื่อสารเชิงประสานสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาสามารถสำรวจภาพพจน์ของตนเองได้จากแบบ
ประมาณค่าตนเอง

สุดท้ายนี้ผู้เขียนหวังว่าหากผู้ให้คำปรึกษาสามารถมองภาพพจน์ของตนเองใน
เชิงบวก 3 ด้าน และมีทักษะในการฟังและพูดกับบุคคลอื่นในเชิงประสานสัมพันธ์ ก็ย่อม
ทำให้ผู้ให้คำปรึกษาสามารถให้คำปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล
ต่อผู้รับคำปรึกษาอย่างแท้จริงได้

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2526). จิตวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว. กรุงเทพฯ:

ห้างหุ้นส่วนจำกัดโรงพิมพ์อักษรไทย.

วัชร ฐวธธรรม. (2528). ทักษะการให้คำปรึกษาแบบจุลภาค. กรุงเทพฯ:

ม.ป.ท. อัดสำเนา.

วารสารวิชาการ

เป็นวารสารที่จัดทำขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการ เกี่ยวกับหลักสูตร
สื่อ การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา รวมทั้งเป็นสื่อกลาง
ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์ต่อการปฏิบัติงานด้านการ
ศึกษาของครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

ข้อความใด ๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการฉบับนี้ เป็นความคิดเห็นเฉพาะของ
ผู้เขียน ซึ่งอาจไม่ตรงกับความคิดเห็นของคณะที่ปรึกษาและคณะกรรมการวารสารวิชาการ

ขอเชิญชวน

ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
ร่วมส่งบทความวิชาการ ด้านการศึกษา มาลง
เผยแพร่ในวารสารวิชาการ ความยาวไม่เกิน
5 หน้ากระดาษ A4 ขนาดตัวอักษร 16 พอยต์
(บรรณานุกรมอ้างอิง เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับ
บทความเท่านั้น) พร้อมภาพประกอบ

ส่งมาได้ที่

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อาคาร สพฐ. 3 ชั้น 3

กระทรวงศึกษาธิการ

ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต

กรุงเทพมหานคร 10300

อีเมล jiaab1414@yahoo.com

เจ้าของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ที่ปรึกษา

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน
ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานการศึกษา
ที่ปรึกษาด้านการศึกษาพิเศษและผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา
ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วม
ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบการเรียนรู้
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผน
ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะบรรณาธิการ

บรรณาธิการ : นางสุกัญญา งามบรรจง
ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
ผู้ช่วยบรรณาธิการ : นางศกุนตลา สุขสมัย
ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาและส่งเสริมวิทยบริการ
นางสาวอังคณา ผิวเกลี้ยง
นักวิชาการศึกษา
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ สกสศ. ลาดพร้าว

2249 ถนนลาดพร้าว แขวงสะพานสอง เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร 10310

โทรศัพท์ : 0 2538 3022, 0 2538 0414 โทรสาร : 0 2539 3215

เว็บไซต์ : www.suksapan.or.th

ภาพประกอบบางส่วนจาก : <http://www.freepik.com>

นโยบาย 26 ประการ ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลเอก ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ)

- การแปลงพระราชดำริฯ เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาไปเป็นแผนงาน โครงการ
- การปรับปรุงโครงสร้างเวลาเรียน (ประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3)
- การประเมินเพื่อความก้าวหน้าที่สุดคล้อยกับผลการพัฒนาผู้เรียน
- การลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวกับการสอนของครู การลดน้ำเด็กออกจากห้องเรียน
- การยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในทุกหลักสูตร
- การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในกระทรวงศึกษาธิการอย่างกว้างขวาง
- การแก้ไขปัญหาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้
- การแก้ไขปัญหาการทุจริต
- การเปลี่ยนค่านิยมให้เข้าสู่อาชีวศึกษาให้มากขึ้น
 - การจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา
 - ความร่วมมือกับสถานประกอบการและสถานศึกษาในการฝึกภาคปฏิบัติ จบแล้วประกอบอาชีพได้ทันที
 - การลดเรื่องการทะเลาะวิวาท โดยให้ออกาสักศึกษาเข้าฝึกงานในสถานประกอบการ
 - การทำให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาเป็นเลิศเฉพาะด้าน
 - การจัดการศึกษาอาชีวศึกษามาตรฐานสากล
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
 - กำหนดบทบาทการผลิตนักศึกษาให้ชัดเจนตามความถนัดและความเป็นเลิศของแต่ละสถาบัน ลดความซ้ำซ้อน
 - กำหนดให้มี Outcome เช่น การวิจัยและพัฒนาจนเกิดเป็นนวัตกรรมที่เกิดจากทรัพยากรในท้องถิ่น
 - สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ ต้องเป็นพี่เลี้ยงให้แก่วิทยาลัยในการพัฒนาท้องถิ่น
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
 - จัดโครงการติวเข้มเติมเต็มความรู้
 - จัดโครงการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมฯ ตอนปลาย เพื่อพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้มากขึ้นและตรงตามความต้องการ
 - ส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาคนทุกช่วงวัย โดยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
 - ให้ กศน.ตำบล เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการเชื่อมประสานระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน โดยดำเนินการในรูปคณะกรรมการ กศน.ตำบลในวัด
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา
- การอำนวยความสะดวกเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน
- การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
- การปฏิรูปการศึกษา
- การสอนให้นักเรียนนักศึกษาตัดสินใจโดยการใช้ความเป็นจริง มากกว่าความรู้ลึก

ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). ผลการประชุมคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการขับเคลื่อนงานตามนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศปข.ศธ.) ครั้งที่ 1/2558. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2558, จาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=42855&Key=news_act_detail.php?NewsID=42482&Key=news_act